Paneli këshillëdhënës për të drejtat e njeriut
Building D, UNMIK HQ, Prishtinë/Kosovë | E-mail: hrap-unmik@un.org | Tel: +381 (0)38 504-604, ext. 5182

MENDIM

Data e miratimit: 21 janar 2015

Lënda nr. 262/09

Biljana KUZMANOVIQ

kundër

UNMIK-ut

Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut, i mbledhur më 21 janar 2015,
me pjesëmarrjen e këtyre anëtarëve:

Marek Nowicki, kryesues
Christine Chinkin
Françoise Tulkens

Të ndihmuar nga

Andrey Antonov, zyrtar ekzekutiv

Pasi mori parasysh ankesën e lartpërmendur, e parashtruar në pajtim me nenin 1.2 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, të datës 23 mars 2006, mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut:

I. PROCEDURAT PARA PANELIT

1. Ankesa është paraqitur më 6 prill 2009 dhe është regjistruar më 30 prill 2009.

2. Më 23 dhjetor 2009, Paneli kërkoi informata shtesë nga ankuesja. Nuk është pranuar asnjë përgjigje.

3. Më 24 nëntor 2010, Paneli përsëriti kërkesën e vet për informata shtesë nga ankuesja. Megjithatë, nuk është pranuar asnjë përgjigje.

4. Më 23 shtator 2011, për ankesën u njoftua Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm (PSSP)[1], lidhur me dhënien e komenteve të UNMIK-ut mbi pranueshmërinë e ankesës.

5. Më 28 shtator 2011, Paneli përsëri kërkoi informata shtesë nga ankuesja.

6. Më 8 nëntor 2011, PSSP-ja dha përgjigjen e UNMIK-ut.

7. Më 20 dhjetor 2011, u pranuan informata shtesë nga ankuesja.

8. Më 26 shtator 2012, Paneli e shpalli ankesën të pranueshme.

9. Më 8 tetor 2012, Paneli ia përcolli vendimin e vet mbi pranueshmërinë PSSP-së, duke kërkuar komentet e UNMIK-ut lidhur me bazueshmërinë e ankesës dhe gjithashtu kopjet e dosjeve hetimore relevante për rastin.Më 15 mars 2013, PSSP-ja ofroi përgjigjen e UNMIK-ut në lidhje me bazueshmërinë e ankesës së bashku me kopjet e dosjeve hetimore.

10. Më 12 janar 2015, Paneli i kërkoi UNMIK-ut të konfirmojë nëse hapja e dosjeve që kanë të bëjnë me rastin mund të konsiderohet përfundimtare. Më 13 janar 2015, UNMIK-u dha përgjigjen e vet.

II. FAKTET

A. Historiku i përgjithshëm[2]

11. Ngjarjet në fjalë ndodhën në territorin e Kosovës pas krijimit të Misionit të Administratës së Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë (UNMIK-ut), në qershor të vitit 1999.

12. Konflikti i armatosur gjatë vitit 1998 dhe 1999, ndërmjet forcave serbe në njërën anë dhe Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës (UÇK) dhe grupeve të tjera të armatosura të shqiptarëve të Kosovës në anën tjetër, është mirë i dokumentuar. Pas dështimit të përpjekjeve ndërkombëtare për të zgjidhur konfliktin, më 23 mars 1999, Sekretari i Përgjithshëm i

[1]Një listë me shkurtesa dhe akronime që përmban teksti mund të gjendet në Shtojcën e bashkëngjitur.

[2]Referencat e nxjerra nga Paneli për të përcaktuar historikun e përgjithshëm përfshijnë: OSBE, "Siç është parë dhe treguar", vëll. 1 (tetor 1998 – qershor 1999) dhe vëll. II (14 qershor – 31 tetor 1999); raportet tremujore të Sekretarit të Përgjithshëm mbi Administratën e Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë; Raportet vjetore të Policisë së UNMIK-ut (2000, 2001); Qendra për të Drejtën Humanitare, "Rrëmbimet dhe zhdukjet e joshqiptarëve në Kosovë" (2001); Qendra për të Drejtën Humanitare, "Libër kujtimi për Kosovën" (htpp://www.kosovomemorybook.org); Zyra e UNMIK-ut për persona të zhdukur dhe mjekësi ligjore, Raport i Aktivitetit 2002-2004; Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut, *Behrami dhe Behrami kundër Francës* dhe *Saramati kundër Francës, Gjermanisë dhe Norvegjisë*, me numrat 71412/01 dhe 78166/01, vendimi i datës 2 maj 2007; Komisioni Ndërkombëtar për Personat e Zhdukur, "Situata në Kosovë: Një vlerësim" (2010); të dhënat e publikuara nga Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë, (në dispozicion në www.unhchr.org) dhe nga Kryqi i Kuq Ndërkombëtar (në dispozicion në http://familylinks.icrc.org/kosovo/en).

Organizatës së Traktatit të Atlantikut të Veriut (NATO) shpalli fillimin e sulmeve ajrore kundër Republikës Federale të Jugosllavisë (RFJ-së). Sulmet ajrore filluan më 24 mars 1999 dhe përfunduan më 8 qershor 1999, kur RFJ-ja u pajtua t'i tërheqë forcat e veta nga Kosova. Më 9 qershor 1999, Forca Ndërkombëtare e Sigurisë (KFOR), RFJ-ja dhe Republika e Serbisë nënshkruan një "Marrëveshje Tekniko-Ushtarake" përmes së cilës u pajtuan mbi tërheqjen e RFJ-së nga Kosova dhe praninë e një force ndërkombëtare të sigurisë, pas miratimit të rezolutës përkatëse të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara.

13. Më 10 qershor 1999, Këshilli i Sigurimit i OKB-së miratoi Rezolutën 1244 (1999). Duke vepruar sipas Kapitullit VII të Kartës së OKB-së, Këshilli i Sigurimit i OKB-së mori vendim për vendosjen e pranisë ndërkombëtare të sigurisë dhe civile-përkatësisht të KFOR-it dhe UNMIK-ut, në territorin e Kosovës. Në pajtim me Rezolutën e Këshillit të Sigurimit nr. 1244 (1999), OKB-ja u ngarkua me kompetenca të plota legjislative dhe ekzekutive. KFOR-i u ngarkua për krijimin e "një ambienti të sigurt, në të cilin refugjatët dhe personat e zhvendosur mund të kthehen në shtëpi të sigurt" dhe përkohësisht të sigurojë "rendin dhe sigurinë publike", derisa prania ndërkombëtare civile të mund të marrë përsipër përgjegjësinë për këtë detyrë. UNMIK-u përbëhej nga katër komponentë apo shtylla kryesore të udhëhequra nga OKB-ja (administrata civile), Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë (ndihma humanitare, e cila u hoq në qershorin e vitit 2000), OSBE-ja (ndërtimi institucional) dhe BE-ja (rindërtimi dhe zhvillimi ekonomik). Secila shtyllë u vendos nën autoritetin e PSSP-së. Përmes Rezolutës së Këshillit të Sigurimit të OKB-së 1244 (1999), UNMIK-ut i jepet mandati që t'i "promovojë dhe mbrojë të drejtat e njeriut" në Kosovë në pajtim me standardet e njohura ndërkombëtarisht për mbrojtjen e të drejtave të njeriut.

14. Vlerësimet lidhur me ndikimin e konfliktit në shpërnguljen e popullatës shqiptare të Kosovës sillen prej përafërsisht 800,000 deri 1.45 milion. Pas miratimit të Rezolutës 1244 (1999), shumica e shqiptarëve të Kosovës, të cilët ishin larguar, apo ishin dëbuar me forcë nga shtëpitë e tyre nga forcat serbe gjatë konfliktit, u kthyen në Kosovë.

15. Në ndërkohë, pjesëtarët e komunitetit joshqiptar-kryesisht serbët, dhe jo vetëm ata, por edhe romët dhe myslimanët sllavë si dhe shqiptarët e Kosovës të dyshuar për bashkëpunim me autoritetet serbe, u bënë shënjestër e sulmeve shumë të përhapura të grupeve të armatosura të shqiptarëve të Kosovës. Vlerësimet e tanishme lidhur me numrin e serbëve të Kosovës të zhvendosur sillen përafërsisht prej 200,000 deri 210,000. Ndërsa shumica e serbëve të Kosovës dhe joshqiptarët e tjerë të Kosovës u larguan në Serbi dhe në vendet fqinje, ata që mbetën prapa u bënë viktima të vrasjeve sistematike, rrëmbimeve, mbajtjeve arbitrare, dhunës seksuale dhe asaj të bazuar në gjini, rrahjeve dhe frikësimit.

16. Megjithëse shifrat mbesin kontestuese, vlerësohet që më shumë se 15,000 vdekje apo zhdukje ndodhën si pasojë e drejtpërdrejtë e konfliktit të Kosovës dhe gjatë tij (1998-2000). Më shumë se 3,000 shqiptarë etnikë dhe rreth 800 serbë, romë dhe pjesëtarë të komuniteteve të tjera minoritare u zhdukën gjatë kësaj periudhe. Për më shumë se gjysmën e personave të zhdukur janë gjetur dhe identifikuar mbetjet e tyre mortore deri në fund të vitit 2010, ndërsa 1,766 gjenden ende si të zhdukur në listën e Komitetit Ndërkombëtar të Kryqit të Kuq (KNKK), sipas të dhënave të muajit tetor 2012.

17. Prej korrikut të vitit 1999, si pjesë e përpjekjeve për të rivendosur zbatimin e ligjit në Kosovë brenda kornizës së sundimit të ligjit, PSSP-ja u kërkoi vendeve anëtare të OKB-së që të mbështesin vendosjen brenda komponentit civil të UNMIK-ut, të policëve ndërkombëtarë prej 4,718 vetash. Policia e UNMIK-ut u ngarkua me këshillimin e KFOR-it mbi çështjet policore, derisa ata vetë të kenë numër të mjaftueshëm për të marrë krejt përgjegjësinë për zbatimin e ligjit dhe të punojnë drejt zhvillimit të Shërbimit Policor të Kosovës. Deri në shtator të vitit 1999, përafërsisht 1,100 policë ndërkombëtarë u vendosën në Kosovë në kuadër të UNMIK-ut.

18. Deri në dhjetor të vitit 2000, vendosja e Policisë së UNMIK-ut pothuajse përfundoi me 4,400 policë nga 53 vende të ndryshme dhe UNMIK-u kishte marrë primatin sa i përket përgjegjësisë për zbatimin e ligjit në të gjitha rajonet e Kosovës, përveç Mitrovicës. Sipas Raportit vjetor të Policisë së UNMIK-ut për vitin 2000, atyre u janë raportuar 351 rrëmbime, 675 vrasje dhe 115 dhunime për periudhën qershor 1999 - dhjetor 2000.

19. Për shkak të kolapsit të administrimit të drejtësisë në Kosovë, UNMIK-u në qershor të vitit 1999 themeloi një Sistem emergjent të drejtësisë. Ai përbëhej nga një numër i kufizuar gjyqtarësh dhe prokurorësh vendorë dhe ishte operacional derisa sistemi i rregullt i drejtësisë u bë operacional në janar të vitit 2000. Në shkurt të vitit 2000, UNMIK-u autorizoi emërimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve ndërkombëtarë, fillimisht në rajonin e Mitrovicës dhe më vonë në gjithë Kosovën, për të forcuar sistemin lokal të drejtësisë dhe për të garantuar paanësinë. Prej tetorit të vitit 2002, sistemi lokal i drejtësisë përbëhej prej 341 gjyqtarëve dhe prokurorëve vendorë dhe 24 ndërkombëtarë. Në janar të vitit 2003, Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së, duke i raportuar Këshillit të Sigurimit për zbatimin e Rezolutës 1244 (1999), sistemin e policisë dhe drejtësisë në Kosovë në atë kohë e definoi si sistem që "funksionon mirë" dhe "i qëndrueshëm".

20. Në korrik të vitit 1999, Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së i raportoi Këshillit të Sigurimit që UNMIK-u tashmë e konsideronte çështjen e personave të zhdukur si një shqetësim veçanërisht të madh për të drejtat e njeriut në Kosovë. Në muajin nëntor të vitit 1999, u krijua Njësiti për Personat e Zhdukur (NJPZH) brenda Policisë së UNMIK-ut, me mandat të hetojë vendndodhjen e mundshme të personave të zhdukur dhe/apo varrezave. NJPZH-ja, së bashku me Njësitin Qendror për Hetim Penal (NJQHP) të Policisë së UNMIK-ut, dhe më vonë Njësiti për Hetimin e Krimeve të Luftës (NJHKL), ishin përgjegjëse për aspektet penale të rasteve të personave të zhdukur në Kosovë. Në maj të vitit 2000, u krijua Komisioni për Gjetjen dhe Identifikimin e Viktimave (KGJIV), i udhëhequr nga UNMIK-u, për të gjetur, identifikuar dhe dorëzuar mbetjet mortore. Më 5 nëntor 2001, UNMIK-u nënshkroi dokumentin e përbashkët UNMIK-RFJ duke ritheksuar, mes tjerash, përkushtimin e tij për të zgjidhur fatin e personave të zhdukur nga të gjitha komunitetet, dhe duke pranuar se programi për zhvarrim dhe identifikim është vetëm një pjesë e aktiviteteve të lidhura me personat e zhdukur.Prej qershorit të vitit 2002, Zyra e sapoformuar për personat e zhdukur dhe mjekësi ligjore (ZPZHML) në Departamentin e Drejtësisë të UNMIK-ut (DD), u bë autoriteti i vetëm i mandatuar për të përcaktuar vendndodhjen e personave të zhdukur, t'i identifikojë mbetjet e tyre mortore dhe t'ua kthejë ato familjes së të zhdukurit. Duke filluar nga viti 2001, në bazë të Memorandumit të Mirëkuptimit (MM) ndërmjet UNMIK-ut dhe Komisionit Ndërkombëtar për Persona të Zhdukur me seli në Sarajevë (KNPZH), i plotësuar

nga një marrëveshje tjetër në vitin 2003, identifikimi i mbetjeve mortore u krye nga KNPZH-ja përmes testit të ADN-së.

21. Më 9 dhjetor 2008, përgjegjësia e UNMIK-ut në lidhje me policinë dhe drejtësinë në Kosovë përfundoi me Misionin e Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë (EULEX), i cili mori kontrollin e plotë operacional në fushën e sundimit të ligjit, pasi që kryetari i Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara më 26 nëntor 2008 (S/PRST/2008/44), nxori Deklaratën që mirëpriste angazhimin e vazhdueshëm të Bashkimit Evropian në Kosovë.

22. Po të njëjtën ditë, UNMIK-u dhe EULEX-i nënshkruan një MM mbi modalitetet dhe të drejtat dhe obligimet përkatëse që dalin nga transferimi prej UNMIK-ut tek EULEX-i, i lëndëve dhe dosjeve përkatëse të cilat përfshinin hetimet, ndjekjet penale në vijim dhe aktivitetet e tjera të ndërmarra nga prokurorët ndërkombëtarë të UNMIK-ut. Menjëherë pas kësaj, marrëveshje të ngjashme u nënshkruan në lidhje me dosjet e mbajtura nga gjyqtarët ndërkombëtarë dhe Policia e UNMIK-ut. Të gjitha marrëveshjet obliguan EULEX-in të sigurojë qasje nga UNMIK-u në dokumentet që ndërlidhen me veprimet që autoritetet e UNMIK-ut i kanë ndërmarrë më parë. Në periudhën 9 dhjetor 2008 deri më 30 mars 2009, të gjitha dosjet me lëndë penale të mbajtura nga DD i UNMIK-ut dhe Policia e UNMIK-ut, iu dorëzuan EULEX-it.

B. Rrethanat që ndërlidhen me rrëmbimin dhe vrasjen e z. Gjorgje Kuzmanoviq

23. Ankuesja është gruaja e z.Gjorgje Kuzmanoviq.

24. Ankuesja deklaron se më 21 qershor 1999, burri i saj u rrëmbye nga pjesëtarët e UÇK-së nga shtëpia e tyre familjare në Gjakovë. Ai nuk është parë më i gjallë.

25. Në parashtresën e saj para Panelit në dhjetor të vitit 2011, ankuesja e tregon rrëfimin për rrëmbimin e burrit të saj siç është dhënë nga nëna e z. Gjorgje Kuzmanoviq, znj. L.K.,dhe një fqinj i vdekur, z.V.S., i cili ishte rrëmbyer nga UÇK-ja dhe ishte mbajtur në vendin e njëjtë me z. Gjorgje Kuzmanoviq dhe në fund ia arriti të ikën. Sipas këtij rrëfimi, z.Gjorgje Kuzmanoviq dhe z. V.S. u rrëmbyen nga pjesëtarët e UÇK-së më 21 qershor 1999 nën vëzhgimin e ushtarëve italianë të KFOR-it. Ata u çuan te një ndërtesë, në të cilën ishte një shkollë për vozitje në Gjakovë ku ata iu nënshtruan keqtrajtimeve dhe torturës. Në mesin e rrëmbyesve, z. V.S. njohu I.Re. nga fshati Ponoshec dhe fqinjin e tyre të afërt z. D.Ra. Në një datë të paspecifikuar, z.V.S. ia arriti të ikën. Me ndihmën e disa fqinjëve shqiptarë, ai arriti të shkonte te një grup tjetër i ushtarëve të KFOR-it, të cilët e çuan atë në Deçan dhe Pejë dhe prej atje në Mal të Zi, ku gjithashtu ankuesja e kishte gjetur si refugjat.

26. Ankuesja deklaron se ditën pas rrëmbimit, nëna e z. Gjorgje Kuzmanoviq ia raportoi rrëmbimin Policisë së UNMIK-ut dhe se rasti gjithashtu iu raportua KFOR-it, Kryqit të Kuq Jugosllav, dhe Zyrës së prokurorit ndërkombëtar në Prishtinë. Megjithatë, ajo nuk është në dijeni për ndonjë hetim të kryer nga UNMIK-u apo KFOR-i.

27. Emri i z. Gjorgje Kuzmanoviq gjendet në dy listat e personave të zhdukur që KNKK ia dërgoi UNMIK-ut më 12 tetor 2001 dhe më 11 shkurt 2002, për të cilin KNKK kishte

mbledhur të dhëna ante-mortem në Serbi. Emri i tij, po ashtu, gjendet në bazën e të dhënave të përpiluar nga ZPZHML e UNMIK-ut[3]. Në shënimin në lidhje me z.Gjorgje Kuzmanoviq në bazën e të dhënave 'online' të mbajtur nga KNPZH[4] në pjesët relevante thuhet: "Janë mbledhur mostra të mjaftueshme për referencë" dhe "KNPZH i ka ofruar informata për këtë person institucionit të autorizuar më 17.03.2003. Për të marrë informata të tjera, kontaktoni selinë e EULEX-it në Kosovë."

28. Ankuesja deklaron se UNMIK-u dorëzoi mbetjet mortore të burrit të saj më 23 maj 2003.

C. Hetimi

Hapja e dosjeve relevante

29. Më 15 mars 2013, UNMIK-u ia paraqiti Panelit dokumentet që më parë i kishin mbajtur Policia e UNMIK-ut dhe EULEX-i. Më 13 janar 2015, UNMIK-u ia konfirmoi Panelit se janë ofruar të gjitha dosjet në posedim të UNMIK-ut.

30. Për sa i përket publikimit të informatave që përmbajnë dosjet, Paneli rikujton që UNMIK-u i ka vënë në dispozicion dosjet për hetim për t'u shqyrtuar nga Paneli nën një zotim për konfidencialitet. Në lidhje me këtë, Paneli duhet të qartësojë që megjithëse vlerësimi i dosjes aktuale rrjedh nga një shqyrtim i plotë i dokumentacionit në dispozicion, vetëm informata të limituara që ekzistojnë aty janë publikuar. Prandaj, një përmbledhje e hapave të ndërmarrë nga autoritetet e hetuesisë është dhënë në paragrafët në vijim.

31. Dokumenti më i hershëm në dosjen hetimore është faqja e parë e një "Dokumenti hetimor të Policisë së UNMIK-ut"i datës 4 shtator 1999,në të cilin thuhet se motra e z. Gjorgje Kuzmanoviq (ofrohet emri i plotë, adresa e shtëpisë dhe numri i telefonit në Serbi) kishte thirrur për të raportuar rrëmbimin e vëllait të saj,i cili kishte ndodhur në praninë e nënës së tyre, znj. L.K., më 21 qershor 1999. Përshkrimi i rrëmbimit duket se vazhdon në faqen vijuese të dokumentit, i cili, megjithatë, nuk është përfshirë në dosje. Dosja gjithashtu përmban faqen e parë të një "Dokumenti të dytë hetimor të Policisë", i datës 21 shtator 1999, në të cilin thuhet se motra e z. Gjorgje Kuzmanoviq kishte thirrur përsëri për të ofruar informatën se një person i paidentifikuar e kishte thirrur përsëri atë një muaj më parë për t'i thënë se vëllai i saj, i cili ishte i zhdukur që nga qershori i vitit 1999, ishte akoma i gjallë. Nuk është e mundshme të lexohet përmbajtja e pjesës tjetër të raportit pasi pjesët e mbetura të këtij dokumenti nuk janë gjithashtu në dosje.

32. Dokumenti tjetër në dosje është një memorandum, i datës 26 shkurt 2000, i NJPZH-së së UNMIK-ut drejtuar komandantëve rajonalë të policisë në Prishtinë, Prizren, Gjilan, Pejë dhe Mitrovicë, udhëheqësit të Njësitit për hetim penal, udhëheqësit të Policisë Kufitare dhe KFOR-it. Në memorandum thuhet se NJPZH e kishte regjistruar z. Gjorgje Kuzmanoviq si person të zhdukur pas raportimit të bërë nga motra e tij. Prandaj, kërkohej nga të gjitha zyrat

[3]Baza e të dhënave e ZPZHML-së nuk është e hapur për publikun.Paneli kishte qasje në lidhje me këtë rast më 15 janar 2015.

[4]Baza e të dhënave e KNPZH-së është në dispozicion në: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (e qasurmë 15 janar 2015).

në fjalë të kontrollojnë të dhënat dhe burimet e tyre në një përpjekje për të mbledhur informata shtesë rreth zhdukjes së tij. Në dosje janë përfshirë gjithashtu përgjigjet negative ndaj kësaj kërkese të pranuara nga Njësitë rajonale për hetim me bazë në Prizren, Prishtinë dhe Pejë me datat 1 mars, 5 marsdhe 18 mars 2000.

33. Dosja përmban një raport për vazhdim të rastit të NJPZH-së për rastin e z. Gjorgje Kuzmanoviq,bashkëngjitur në dosjen numër. 1999-000119. Në raport ceken gjashtë shënime nga 25 qershori i vitit 2000 deri më 15 korrik 2003, në të cilat data janë futur të dhënat ante-mortem për z. Gjorgje Kuzmanoviq në bazën e të dhënave. I përfshirë në dosje është një formular i KNKK-së, pa datë, për identifikim të viktimës për z. Gjorgje Kuzmanoviq, gjithashtu i bashkëngjitur në dosjen nr. 1999-000119. Përveç që përmban informatat ante-mortem dhe fotografinë e z. Gjorgje Kuzmanoviq, formulari ofron adresën dhe numrin e telefonit të vëllait të tij në Serbi.

34. Dosja gjithashtu përmban një e-mail të brendshëm të NJPZH-së së UNMIK-ut, i datës 20 prill 2003,në lidhje me rastin e z. Gjorgje Kuzmanoviq, në të cilin thuhet se mbetjet e tij mortore ishin gjetur më 10 shkurt 2002 dhe se është e nevojshme një vizitë familjes me qëllim të aranzhimit të pranim-dorëzimit të tyre. Në rubrikën "Statusi i hetimit" në e-mail thuhet: "Nuk ka hetim tani. NJRH e Pejës është informuar për identifikimin dhe mund ta rihapë dosjen". Në dosje janë kopjet e certifikatës së vdekjes dhe certifikatës së identifikimit të lëshuara nga ZPZHML në të cilat thuhet se, sipas një autopsie të kryer në dhjetor të vitit 2002, vdekja e z. Gjorgje Kuzmanoviq u shkaktua nga "lëndimet balistike në shtyllën kurrizore". Një raport i ADN-së i KNPZH-së,i datës 14 mars 2003,dhe një certifikatë e konfirmimit të identitetit e ZPZHML-së, e datës 7 prill 2003,janë përfshirë gjithashtu në dosje. Në dokumentacionin tjetër të ZPZHML-së tregohet se mbetjet mortore të z. Gjorgje Kuzmanoviq iu kthyen familjes së tij më 23 maj 2003.

35. Në dosje tregohet se, më 10 maj 2004, Qendra Koordinuese për Kosovë dhe Metohi në emër të ankueses paraqiti një kallëzim penal te prokurori ndërkombëtar publik në Prishtinë, një kopje në gjuhën angleze e të cilit është përfshirë në dosje. Ankesa është bashkëngjitur në dosjen për rastin të NJHKL-së së Policisë së UNMIK-ut nr. 2000-00104 dhe mban një shënim të përkthimit të datës 15 korrik 2004. Në të thuhet se D.Ra.nga Gjakova (personi i njëjtë i përmendur në § 25 më lart) dhe "djali i [A.A.] "ishin përgjegjës për rrëmbimin e z. Gjorgje Kuzmanoviq dhe z. M.J., që ndodhi më 21 qershor 1999 në Gjakovë, si dhe për vrasjen e tyre të mëvonshme. Në ankesë thuhet se nëna e z. Gjorgje Kuzmanoviq, znj. L.K., dhe gruaja e z. M.J. kishin qenë dëshmitare okulare të rrëmbimit të djalit, përkatësisht burrit. Të dy viktimat ishin dërguar në një bazë të UÇK-së të njohur si "AMC", që gjendej "pranë rrugës për në Prizren" dhe u torturuan. Z. V.S. (personi i njëjtë i përmendur në § 25 më lart), i cili ishte mbajtur dhe torturuar në vendin e njëjtë e kishte dhënë një deklaratë në lidhje me këtë.

36. Dokumentet e mbetura në dosje përfshijnë një shkëmbim të e-mailave në mes Policisë së UNMIK-ut dhe ZPZHML-së,që datojnë nga korriku i vitit 2004,lidhur me një rast tjetër penal. Në një e-mail prej pesë faqesh të Policisë së UNMIK-ut, i datës 22 korrik 2004,thuhet se ky rast përfshinte "rrëmbimin, mbajtjen e paligjshme dhe torturimin e trembëdhjetë (13) personave të kryer në data të ndryshme, prej qershorit të vitit 1998 deri në gusht të vitit

2008". Në memorandum thuhet se të dyshuarit për këto krime ishin të gjithë pjesëtarë të UÇK-së, pesë nga të cilët "tani punonin në TMK duke zënë poste dhe pozita të ndryshme". Në të ceket z. Gjorgje Kuzmanoviq si njëri nga ata të rrëmbyer në nëntor të vitit 1999 nga "Shqiponjat", një njësit i veçantë sekret në kuadër të Brigadës 131 të UÇK-së. Personi E.S., paraqitet si i dyshuari kryesor i këtij dhe krimeve të tjera. Pastaj, pason një memorandum për përdorim të brendshëm i zyrës së Policisë së UNMIK-ut drejtuar NJHKL-së, i datës 27 shkurt 2005, në lëndën e të cilit thuhet: "Vrasje". Në këtë memorandum thuhet se një komandant i UÇK-së i përmendur me emër, D.Re. (një person me mbiemër të njëjtë si personi i përmendur nga ankuesja në § 25 më lart) dhe përafërsisht 35 pjesëtarë tjerë të UÇK-së i rrëmbyen gjashtë"serbë", duke përfshirë z. Gjorgje Kuzmanoviq, gjatë luftës dhe i dërguan ata në një kamp të paraburgimit të UÇK-së që gjendej në një fshat afër Prishtinës. Me urdhrat e të lartpërmendurit D.Re.,gjashtë të burgosurit u vranë. Nuk ka dokumente tjera në dosje në lidhje me këtë hetim të veçantë.

37. Dokumentet e fundit në dosje janë dy kërkesa për të kryer hetim, të bëra nga një prokuror ndërkombëtar nga Zyra e Prokurorisë Speciale të EULEX-it (ZPSK) në lidhje me dosjen për rastin të Policisë së UNMIK-ut nr. 2000-00104. Në kërkesën e parë, të datës 26 prill 2009, thuhet se dëshmitarët e mundshëm në rrëmbimin dhe vrasjen e z. Gjorgje Kuzmanoviq–nëna e këtij të fundit dhe z. V.S. (personi i njëjtë i përmendur në §§ 25 dhe 35 më lart)–duhen intervistuar. Në kërkesën e dytë, të datës 15 qershor 2009, dhe të drejtuar "Policisë për Krime Lufte" të EULEX-it, thuhej se R.Da. (personi i njëjtë i përmendur në §§ 25 dhe 35 më lart) duhet të intervistohet si një i dyshuar për rrëmbimin dhe vrasjen e z. Gjorgje Kuzmanoviq.

III. ANKESA

38. Ankuesja ankohet rreth dështimit të pretenduar të UNMIK-ut që të hetojë si duhet rrëmbimin dhe vrasjen e z. Gjorgje Kuzmanoviq. Në lidhje me këtë, Paneli mendon që ankuesja mbështetet në shkeljen e obligimit procedural të nenit 2 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ).

IV. LIGJI

A. Shkelja e pretenduar e obligimit procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së

1. Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli

39. Para se ta shqyrtojë bazueshmërinë e ankesës, Paneli duhet ta qartësojë fushën e shqyrtimit.

40. Në përcaktimin e asaj nëse konsideron që ka pasur një shkelje të nenit 2 (obligimi procedural), Paneli është i vetëdijshëm për praktikën ekzistuese gjyqësore, veçanërisht atë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Megjithatë, Paneli është gjithashtu i vetëdijshëm që ankesat para tij dallojnë në disa mënyra domethënëse nga ato të paraqitura para asaj gjykate. E para, i padituri nuk është një shtet, por një administratë e përkohshme ndërkombëtare në një territor me mandat që t'i ushtrojë përkohësisht përgjegjësitë në

Kosovë. Asnjë përgjegjësi nuk i bie UNMIK-ut sa u përket obligimeve esenciale sipas nenit 2 të KEDNJ-së. E dyta, si në një numër të kufizuar të lëndëve para Gjykatës Evropiane, ata që dyshohen të jenë përgjegjës për vrasjet dhe/apo rrëmbimet e pretenduara, janë në të gjitha rastet para Panelit me palë joshtetërore**,** kryesisht që kanë të bëjnë me konfliktin, por jo vetëm me të. Këta janë faktorët për t'u marrë parasysh nga Paneli, meqë vlerëson obligimet pozitive procedurale të një organizate ndërqeveritare në lidhje me aktet e kryera nga palët e treta, në një territor mbi të cilin e ka kontrollin e përkohshëm legjislativ, ekzekutiv dhe gjyqësor.

41. Paneli thekson që me miratimin e Rregullores së UNMIK-ut nr. 1999/1, më 25 korrik 1999, UNMIK-u mori përsipër obligimin që t'i zbatojë standardet e njohura ndërkombëtarisht për të drejtat e njeriut gjatë ushtrimit të funksioneve të veta. Ky zotim u detajua në Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/24, të 12 dhjetorit 1999, me të cilën UNMIK-u mori obligimet sipas këtyre instrumenteve për të drejtat e njeriut: Deklarata Universale për të Drejtat e Njeriut, Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe protokollet me të, Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike (KNDCP), Konventa Ndërkombëtare për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Racor, Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Kundër Grave, Konventa Kundër Torturës dhe Trajtimit apo Dënimit Tjetër Mizor, Jonjerëzor dhe Degradues dhe Konventa për të Drejtat e Fëmijëve.

42. Paneli, po ashtu, thekson që neni 1.2 i Rregullores së UNMIK-ut numër 2006/12, i 23 marsit 2006, mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut siguron që Paneli "shqyrton ankesat nga çdo person apo grup individësh që pohojnë të jenë viktimë e shkeljes së të drejtave (të tyre) të njeriut nga UNMIK-u". Pra vetëm aktet apo lëshimet që i atribuohen UNMIK-ut bien brenda juridiksionit *ratione personae* të Panelit. Në lidhje me këtë, duhet përmendur, siç është theksuar më lart, që prej 9 dhjetorit 2008 UNMIK-u nuk ushtron më autoritetin ekzekutiv mbi gjyqësinë e Kosovës dhe aparatin për zbatimin e ligjit. Prandaj, UNMIK-u nuk bart asnjë përgjegjësi për ndonjë shkelje të të drejtave të njeriut që pretendohet se janë kryer nga ato autoritete. Sa i përket ankuesve që ankohen rreth akteve që kanë ndodhur pas asaj date, ato janë jashtë juridiksionit *ratione personae* të Panelit.

43. Po ashtu, Paneli thekson që, sa i përket juridiksionit të vet *ratione materiae*, siç vijon nga neni 1.2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, ai mund t'i shqyrtojë vetëm ankesat që kanë të bëjnë me shkeljet e pretenduara të të drejtave të njeriut. Kjo nënkupton që mundet vetëm t'i shqyrtojë aktet apo lëshimet për të cilat është bërë ankesë rreth pajtueshmërisë së tyre me instrumentet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut të cekura më lart (shih § 41). Në rastin e veçantë të vrasjeve apo zhdukjeve në rrethana kërcënimi të jetës, nuk është roli i Panelit t'i zëvendësojë autoritetet kompetente për hetimin e rastit. Detyra e tij është e kufizuar në shqyrtimin e efektivitetit të hetimit penal për vrasjet dhe zhdukjet e tilla, në dritën e obligimeve procedurale që rrjedhin nga neni 2 i KEDNJ-së.

44. Paneli thekson më tutje se neni 2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12 siguron që Paneli ka juridiksion mbi ankesat për shkelje të pretenduara të të drejtave të njeriut "që kanë ndodhur jo më herët se 23 prill 2005 apo që rrjedhin nga faktet të cilat kanë ndodhur para kësaj date, ku këto fakte shkaktojnë një shkelje të vazhdueshme të të drejtave të njeriut". Pra, ngjarjet që kanë ndodhur para 23 prillit 2005, përgjithësisht janë jashtë juridiksionit *ratione*

temporis të Panelit. Megjithatë, në rastin kur ngjarjet e tilla kanë shkaktuar një situatë të vazhdueshme, Paneli ka juridiksion t'i shqyrtojë ankesat që ndërlidhen me atë situatë (shih Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ), Dhoma e Lartë [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 16064/90 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 18 shtator 2009, §§ 147-149; GJEDNJ, *Qiproja kundër Turqisë* [DHL], numër 25781/94, vendimi i gjykatës, 10 maj 2011, § 136, KEDNJ 2001-IV).

2. Parashtresat e palëve

45. Ankuesja në esencë pretendon për shkelje lidhur me mungesën e një hetimi adekuat penal për rrëmbimin dhe vrasjen e z. Gjorgje Kuzmanoviq.

46. Në komentet e tij mbi bazueshmërinë e ankesës, PSSP-ja nuk e konteston se UNMIK-u e kishte përgjegjësinë për të kryer hetim efektiv për rrëmbimin dhe vrasjen e z. Gjorgje Kuzmanoviq, në pajtim me obligimin e vet të përgjithshëm që të garantojë implementim efektiv të ligjeve vendore që e mbrojnë të drejtën në jetë, sipas Rezolutës së Këshillit të Sigurimit të OKB-së 1244 (1999) dhe e përcaktuar më tutje me Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/1 *mbi Autoritetin e Administratës së Përkohshme në Kosovë*, dhe më pas, Rregulloren e UNMIK-ut 1999/24 *mbi Ligjin e Aplikueshëm në Kosovë*, dhe nenin 2 të KEDNJ-së.

47. Në këtë drejtim, PSSP-ja thekson se kjo përgjegjësi rrjedh nga obligimi procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së për të kryer hetim efektiv ku vdekja ndodh në rrethana të dyshimta që nuk i atribuohen agjentëve të shtetit. Ai argumenton se, në përgjithësi, kur shqyrtohet nëse UNMIK-u e ka përmbushur obligimin e vet procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së, Paneli duhet të marrë parasysh rrethanat e veçanta në Kosovë në atë kohë.

48. PSSP-ja thekson se nga qershori i vitit 1999, "situata e sigurisë në Kosovën e pas konfliktit ishte e tensionuar: KFOR-i ishte akoma në proces të arritjes së forcës së mjaftueshme për të mbajtur sigurinë publike dhe rendin dhe ligjin dhe kishte një numër të incidenteve serioze penale që kishin si shënjestër serbët e Kosovës, duke përfshirë rrëmbimet dhe vrasjet." Duke përmendur raportin e Sekretarit të Përgjithshëm të OKB-së në Këshillin e Sigurimit të Organizatës së Kombeve të Bashkuara të 12 qershorit të vitit 1999, PSSP-ja përshkruan situatën si në vijim:

> "Situata e përgjithshme në Kosovë ka qenë e tensionuar por është në stabilizim e sipër. UÇK-ja u kthye shpejt në të gjitha pjesët e Kosovës, në veçanti në jugperëndim, dhe një numër i madh i serbëve të Kosovës u larguan nga shtëpitë e tyre për të shkuar në Serbi. Derisa vala e parë e largimeve të serbëve të Kosovës ishte nxitur nga kushtet e sigurisë më parë se nga kërcënimet reale, vala e dytë e largimeve rezultoi me një numër në rritje të incidenteve të shkaktuara nga shqiptarët e Kosovës kundër serbëve të Kosovës.Në veçanti, vrasjet dhe rrëmbimet e profilit të lartë, si dhe grabitjet, zjarrvëniet e qëllimshme dhe marrja me forcë e apartamenteve kishin nxitur largimet. Ky proces tani është ngadalësuar por qytetet e tilla si Prizreni dhe Peja praktikisht janë braktisur nga serbët e Kosovës dhe qytetet si Mitrovica dhe Rahoveci janë ndarë në vija etnike.

> Situata e sigurisë në Kosovë është e tillë kryesisht si rezultat i mungesës së institucioneve dhe agjencive përgjegjëse për rend dhe ligj. Shumë krime dhe padrejtësi nuk mund të ndiqen si duhet. Grupet kriminale që janë duke garuar për të marrë nën kontroll burimet e pakta tanimë janë duke e shfrytëzuar këtë zbrazëti. Derisa KFOR-i është tani përgjegjës për ruajtjen e sigurisë publike dhe të drejtës civile dhe rendit, aftësia e tij për ta bërë këtë është e kufizuar për shkak të faktit se ai akoma është në proces të ndërtimit të forcave të veta. Mungesa e një force legjitime policore, të dyja ndërkombëtare dhe lokale, ndihet thellë, prandaj kjo duhet trajtuar si një çështje prioritare.”

49. PSSP-ja nënvizon se ankuesja nuk pretendon për shkelje të pjesës esenciale të nenit 2,por më parë të elementit procedural. PSSP-ja thekson se “obligimi procedural sipas nenit 2 është esencialisht i dyfishtë: (i) obligim për të përcaktuar përmes hetimit fatin dhe/apo vendndodhjen e personit të zhdukur; dhe (ii) obligim për të kryer hetim që është në gjendje të përcaktojë nëse vdekja ishte shkaktuar në mënyrë të paligjshme dhe që çon kah identifikimi dhe dënimi i atyre që janë përgjegjës për zhdukjen dhe/apo vdekjen e personit të zhdukur”.

50. PSSP-ja më tutje thekson që kur vendoset për kërkesat sipas nenit 2, pjesa procedurale, duhet pasur parasysh që të mos ngarkohet barrë e papërballueshme apo joproporcionale mbi UNMIK-un. Në lidhje me këtë, PSSP-ja rikujton gjykimin e 15 shkurtit 2011, të dhënë nga Gjykata Evropiane për të Drejta të Njeriut në rastin *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, duke theksuar paragrafin 70:

> “Gjykata merr parasysh situatën komplekse në Bosnjë e Hercegovinë, veçanërisht dhjetë vjetët e para pas luftës. Në situatë të tillë pas konflikti, ajo që arrin në barrë të papërballueshme dhe/apo joproporcionale duhet të matet nga faktet dhe konteksti shumë i veçantë. Në lidhje me këtë, Gjykata thekson që më shumë se 100,000 njerëz u vranë, pothuajse 30,000 njerëz u zhdukën dhe më shumë se dy milionë njerëz u zhvendosën gjatë luftës në Bosnjë e Hercegovinë. Duhej bërë zgjedhje të paevitueshme sa i përket prioriteteve dhe burimeve të pasluftës. Veç kësaj, pas një lufte të gjatë dhe brutale, Bosnjë e Hercegovina bëri një rishikim fundamental të strukturës së saj të brendshme dhe sistemit politik: u formuan entitetet dhe kantonet në pajtim me Marrëveshjen e Paqes së Dejtonit, u paraqitën marrëveshjet për ndarjen e pushtetit me qëllim të sigurimit të barazisë efektive ndërmjet “popujve konstituivë” në shoqërinë e pas konfliktit (shih Sejdiq dhe Finci kundër Bosnjë e Hercegovinës[DHL], nr. 27996/06 dhe 34836/06, KEDNJ 2009-...), duhej krijuar institucione të reja dhe ato ekzistueset duhej ristrukturuar. Pak ngurrim nga ana e ish-palëve ndërluftuese për të punuar me ato institucione të reja mund të pritej në periudhën e pas luftës, siç dëshmohet në rastin aktual. Ndërsa është e vështirë të përcaktohet me saktësi se kur ky proces saktësisht përfundoi, Gjykata konsideron se sistemi ligjor vendor është dashur të arrijë që të bëhej i aftë të merret me zhdukjet dhe shkeljet tjera serioze të së drejtës ndërkombëtare humanitare deri në vitin 2005, pas verifikimit gjithëpërfshirës të emërimit në polici dhe gjyqësi dhe themelimit të sektorëve për krime lufte në Bosnjë e Hercegovinë. Duke marrë parasysh krejt këtë dhe meqë nuk ka pasur periudhë substanciale të mosaktivitetit pas vitit 2005 nga ana e autoriteteve vendore në rastin aktual, Gjykata konkludon se, në rrethanat e

marrjes së kohës materiale, hetimi penal vendor mund të konsiderohet se është kryer me shpejtësi dhe ekspeditivitet të arsyeshëm."

51. Sipas mendimit të PSSP-së, UNMIK-u hasi në një situatë shumë të ngjashme në Kosovë "prej vitit 1999 deri më 2008" si ajo në Bosnjë e Hercegovinë "prej vitit 1995 deri më 2005".

52. PSSP-ja thekson se gjatë konfliktit të Kosovës mijëra njerëz u zhdukën, së paku 800,000 njerëz u zhvendosën dhe mijëra u vranë. Shumë nga personat e zhdukur u rrëmbyen, u vranë dhe u varrosën në varre të pashënuara brenda apo jashtë Kosovës, gjë që e bëri shumë të vështirë të gjendet vendndodhja dhe marrjen e mbetjeve të tyre mortore.

53. Në qershor të vitit 2002, UNMIK themeloi ZPZHML-në me mandat që të përcaktojë fatin e të të zhdukurve; megjithatë puna e saj hasi në shumë sfida në fillim të operacioneve, për shkak të punës më parë të bërë kryesisht nga palët, të pavarura nga UNMIK-u. Në veçanti, PSSP-ja thekson që mbledhja e dëshmive për krime të luftës filloi me arritjen e NATO-s në vitin 1999 me ekipe të pavarura nga disa shtete që vepronin nën bashkërendimin e lirë të TNPJ-së. Mungesa e procedurave standarde të operimit apo centralizimit çoi te problemet me dëshmitë e mbledhura në këtë fazë. Në vitin 2000, TNPJ-ja ndërmori një operacion të madh të centralizuar të mjekësisë ligjore, me bazë në morgun e Rahovecit, me procedura standarde operuese për të gjitha ekipet e mjekësisë ligjore përveç atij britanik, i cili operoi në mënyrë të pavarur jashtë Prishtinës. PSSP-ja deklaron që, në përpjekje për të demonstruar se krimet ishin sistematike dhe gjithëpërfshirëse, ekipet e TNPJ-së kryen autopsitë në sa më shumë trupa që ishte e mundshme, duke kryer pak apo aspak punë identifikuese; për më tepër, trupat e paidentifikuar të zhvarrosura në vitin 1999, u rivarrosën në vende ende të panjohura për ZPZHML-në. Pasi TNPJ-ja përfundoi punën e vet në vitin 2000, NJPZH-ja e Policisë së UNMIK-ut vazhdoi hetimet në shkallë të vogël për personat e zhdukur "*ex-officio*, pa ndonjë strategji më të gjerë ndjekëse". Si pasojë, u mblodh një sasi e madhe e informatave të pastrukturuara.

54. PSSP-ja thekson që gjetja dhe identifikimi i të zhdukurve në këtë kontekst siç është përshkruar më lart ishte shumë e vështirë dhe detyrë që merrte kohë. Ai thekson më tutje se numri i personave të kthyer dhe identifikuar nga ZPZHML-ja është "dëshmi e vrullit të punës së saj ndërmjet viteve 2002-2008" dhe se "vazhdohej me gjetjen e më shumë trupave në vendet e varrimit dhe me bërjen e më shumë identifikimeve dhe kthimeve të trupave tek anëtarët e familjes duke u bazuar shpesh në informatat që përmbanin dosjet e ZPZHML-së së UNMIK-ut". PSSP-ja thotë në vazhdim se "prandaj, është e qartë që procesi i krijimit të një sistemi të aftë të merret në mënyrë efektive me zhdukjet dhe shkeljet e tjera serioze të së drejtës ndërkombëtare humanitare ka qenë në rritje" në Kosovë siç paraqitet në rastin *Paliq,* të përmendur më lart. PSSP-ja thekson më tutje se ky proces varej nga një numër i palëve dhe jo vetëm nga UNMIK-u, sikur Komisioni Ndërkombëtar për Persona të Zhdukur, Komiteti Ndërkombëtar i Kryqit të Kuq dhe organizatat lokale për personat e zhdukur."

55. PSSP-ja më tutje argumenton që rrënjësore për të kryer hetime efektive është një forcë policore profesionale, e trajnuar mirë dhe e pajisur mirë dhe se një forcë e tillë nuk ka ekzistuar në Kosovë pas konfliktit. Në vakuumin për kryerjen e detyrave policore pas përfundimit të konfliktit, UNMIK-u duhej të ndërtonte një Shërbim të ri Policor të Kosovës

nga zeroja, një detyrë e gjatë dhe sfiduese e cila, sipas PSSP-së, akoma është në progres. PSSP-ja po ashtu deklaron që Policia e UNMIK-ut hasi në sfida të shumta në ushtrimin e funksioneve për zbatimin e ligjit që gradualisht iu bartën nga KFOR-i në vitin 1999-2000. Në lidhje me këtë, ai përmend Raportin vjetor të Policisë së UNMIK-ut të vitit 2000, që përshkruan situatën si në vijim:

> "Policia e UNMIK-ut duhej të merrej me pasojat e luftës, trupat e vdekur dhe shtëpitë e plaçkitura dhe të djegura. Dhuna etnike shpërtheu përmes dëbimeve ilegale, marrjes me forcë të pronave, djegies së shtëpive dhe dhunës fizike kundër komuniteteve në gjithë Kosovën. Temperamentet dhe tensionet ishin të larta ndërmjet të gjitha grupeve etnike, të rënduara nga raportet për personat e humbur dhe të vdekur. U bë imperativ për Policinë e UNMIK-ut që të krijojë rendin dhe të ndërtojë shpejt një strukturë për të regjistruar dhe hetuar krimet.
>
> E gjithë kjo duhej të bëhej me burime të kufizuara fizike dhe njerëzore. Duke qenë misioni i parë ekzekutiv në historinë e OKB-së, koncepti, planifikimi dhe zbatimi zhvilloheshin në terren. Me 20 nacionalitete të ndryshme kontribuuese në fillim, ishte një detyrë shumë sfiduese për drejtuesit e policisë të krijojnë praktika të përgjithshme për rezultate optimale në një ambient me rrezik të lartë."

56. PSSP-ja deklaron që policët ndërkombëtarë të UNMIK-ut duhej t'i përshtateshin kryerjes së hetimeve në një territor të huaj dhe me kultura të huaja, me mbështetje të kufizuar nga Policia e Kosovës ende në zhvillim. Ai deklaron më tutje që këta hetues shpesh haseshin me situata, ku individët që kishin dije relevante për vendndodhjen dhe fatin e personave të zhdukur, nuk deshën të zbulonin këtë informatë. Sipas PSSP-së, "kufizimet e [t]illa penguan në aftësinë e një institucioni sikur Policia e UNMIK-ut për t'i kryer të gjitha hetimet në një mënyrë [...] që mund të demonstrohet, apo së paku të pritet, nga shtetet tjera me institucione më të zhvilluara dhe të cilat nuk ndeshen me numër të madh rastesh të kësaj natyre të lidhura me situatën pas konfliktit."

57. Për sa i përket rastit të z. Gjorgje Kuzmanoviq, PSSP-ja pohon se sipas dokumenteve në dispozicion, me marrjen e informatës për zhdukjen e tij, NJPZH e UNMIK-ut kërkoi nga "zyrat rajonale, autoritetet kufitare, NJQHP, KFOR-i, KNKK-ja dhe OSBE-ja të ofrojnë informata relevante. Megjithatë, "[a]snjë informatë nuk u pranua dhe asnjë pistë hetimore nuk mund të gjendej për të bazuar më tutje hetimin". PSSP-ja deklaron më tutje se më 4 shtator 1999, dhe përsëri, më 21 tetor 1999, motra e z. Gjorgje Kuzmanoviq thirri Policinë e UNMIK-ut me telefon për të raportuar rrëmbimin dhe për të thënë se, sipas informatave të pranuara, ai është akoma i gjallë. PSSP-ja deklaron set "[m]egjithatë, anjëri nga këto raportime të anëtarëve të familjes nuk ofroi ndonjë pistë hetimore apo informatë për hetim të mëtejmë".

58. PSSP-ja deklaron se, "[p]ërkundër vështirësive të përmendura më lart", mbetjet mortore të z. Gjorgje Kuzmanoviq u gjetën në vitin 2002. Një autopsi e kryer në dhjetor të vitit 2002 vërtetoi shkakun e vdekjes së tij. Mbetjet mortore të z. Gjorgje Kuzmanoviq u identifikuan më vonë përmes testit të ADN-së dhe iu kthyen familjes më 23 maj 2003. Për këtë arsye,

sipas mendimit të PSSP-së, hetimi që kishte për qëllim vërtetimin e fatit të z. Gjorgje Kuzmanoviq u krye brenda një kohe të arsyeshme.

59. Për sa i përket hetimit që kishte për qëllim identifikimin e autorëve dhe sjelljen e tyre para drejtësisë, PSSP-ja thotë se "mungesa e informatave në rastin aktual paraqiti një pengesë reale për të kryer ndonjë hetim nga UNMIK-u" dhe se "mungesa e dëshmitarëve apo të dyshuarve pengoi identifikimin e autorëve të mundshëm dhe sjelljen e tyre para drejtësisë". PSSP-ja argumenton më tutje se shkëmbimi i e-mailave i 22 korrikut të vitit 2004 dhe memorandumi për përdorim të brendshëm brenda zyrës i 27 shkurtit të vitit 2005 të përfshirë në dosje, tregojnë se Policia e UNMIK-ut vazhdoi hetimin e vet për vrasjen e z. Gjorgje Kuzmanoviq, madje edhe pas gjetjes së mbetjeve të tij mortore dhe dorëzimit të tyre te familja e tij.

60. PSSP-ja përfundon se, duke pasur parasysh këtë që u përmend më lart, "është e qartë se Policia e UNMIK-ut bëri përpjekje për hetim në pajtim me kërkesat procedurale të nenit 2 të KEDNJ-së". Ai deklaron se, megjithatë, "[p]asi ka mundësi të ekzistojnë informata shtesë dhe bindëse, përveç dokumenteve që janë përmendur më lart, UNMIK-u rezervon të drejtën e vet për të dhënë komente shtesë mbi këtë çështje".

61. PSSP-ja në fund shton se pretendimet e bëra nga ankuesja në parashtresën e saj para Panelit më 20 dhjetor 2011, nuk duhet "marrë në konsideratë nga Paneli në shqyrtimet e veta të veprimeve të ndërmarra nga Policia e UNMIK-ut", pasi ato janë "pretendime të reja të cilat kurrë nuk janë raportuar nga Policia e UNMIK-ut".

3. Vlerësimi i Panelit

62. Paneli konsideron që ankuesja thirret në shkeljen e obligimit procedural që rrjedh nga e drejta për jetë, e garantuar me nenin 2 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ), në atë që Policia e UNMIK-ut nuk kreu një hetim efektiv për rrëmbimin dhe vrasjen e z. Gjorgje Kuzmanoviq.

a) Dorëzimi i dosjeve relevante

63. Me kërkesën e Panelit, më 18 prill 2012, PSSP-ja ofroi kopjet e dokumenteve në lidhje me këtë hetim, të cilat UNMIK-u ishte në gjendje t'i marrë. PSSP-ja gjithashtu theksoi se ka mundësi të ekzistojnë më shumë informata që nuk i përmbajnë dokumentet e paraqitura por nuk dha detaje tjera (shih § 60 më lart). Më 13 janar 2015, UNMIK-u i konfirmoi Panelit se nuk ishin gjetur më shumë dosje, dhe kështu hapja e dosjeve mund të konsiderohet e plotë (shih § 10 më lart).

64. Paneli thekson se në nenin 15 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, thuhet që Paneli mund të kërkojë dorëzimin nga UNMIK-u të çdo dokumenti dhe që PSSP-ja të bashkëpunojë me Panelin dhe të sigurojë ndihmën e nevojshme duke përfshirë, në veçanti, lëshimin e dokumenteve dhe informatave relevante për ankesën. Paneli në lidhje me këtë i referohet praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, që duhet nxjerrë konkluzion nga sjellja e palës së paditur gjatë procedurave, duke përfshirë dështimin e vet

"për t'i dorëzuar informatat në duart e tyre pa një sqarim të kënaqshëm" (shih GJEDNJ, *Çelikbilek kundër Turqisë*, nr. 27693/95, vendimi i gjykatës, 31 maj 2005, § 56).

65. Përveç kësaj, Paneli gjithashtu thekson që ruajtja e duhur e dosjeve hetimore lidhur me krimet siç janë vrasjet dhe zhdukjet, nga hapja e hetimit deri te dorëzimi i tyre, është vendimtare për vazhdimin e hetimeve të tilla dhe kështu mund t'i ngritë çështjet *vetvetiu* sipas nenit 2 (shih PKDNJ, *Bullatoviq*, nr. 166/09, mendimi i 13 nëntorit të vitit 2014, § 62).

66. Paneli nuk ka asnjë arsye të dyshojë se UNMIK-u nuk bëri të gjitha përpjekjet me qëllim të marrjes së dosjeve hetimore. Megjithatë, Paneli thekson se UNMIK-u nuk ka dhënë ndonjë sqarim rreth asaj se pse dokumentacioni mund të jetë jo i plotë dhe as cilat pjesë mungojnë.

67. Paneli nuk është në pozitë të verifikojë plotësinë e dosjeve të pranuara të hetimit. Prandaj, Paneli do të vlerësojë bazueshmërinë e ankesës në bazë të dokumenteve që janë në dispozicion (në këtë kuptim shih GJEDNJ, *Tsechoyev kundër Rusisë*, nr. 39358/05, vendimi i gjykatës, 15 mars 2011, § 146).

b) Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimin për të kryer hetim efektiv sipas nenit 2

68. Paneli thekson që obligimi pozitiv për të hetuar është kërkuar nga KDNJ siç rrjedh nga neni 6 (e drejta në jetë), neni 7 (ndalimi i trajtimit mizor dhe jonjerëzor) dhe neni 9 (e drejta në liri dhe siguri të personit), shpallur në lidhje me nenet 2 (3) (e drejta për kompensim efektiv) e KNDCP (shih Komiteti i Organizatës së Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut (KDNJ), Komenti i përgjithshëm nr. 6, 30 prill 1982, § 4; KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 31, 26 maj 2004, §§ 8 dhe 18, KDCP/C/21/Rev.1/Shtojca 13; shih gjithashtu mes tjerash, KDNJ, *Mohamed El Awani kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, komunikata nr. 1295/2004, mendimet e 11 korrikut 2007, KDCP/C/90/D/1295/2004). Obligimi për të hetuar zhdukjet dhe vrasjet gjithashtu kërkohet në Deklaratën e OKB-së mbi Mbrojtjen e të Gjithë Personave nga Zhdukjet e Imponuara (Dokument i OKB-së A/Rez/47/133, 18 dhjetor 1992), dhe më tutje e detajuar në udhëzimet e OKB-së, siç janë Manuali i OKB-së mbi Parandalimin Efektiv dhe Hetimin e Ekzekutimeve Jashtëligjore Arbitrare dhe Përmbledhëse (1991) dhe "Udhëzime për Kryerjen e Hetimeve të Kombeve të Bashkuara për Akuzat për Masakra" (1995). Rëndësia e obligimit konfirmohet me miratimin e Konventës Ndërkombëtare për Mbrojtjen e të Gjithë Personave nga Zhdukjet e Imponuara në vitin 2006, e cila hyri në fuqi më 23 dhjetor 2010.

69. Me qëllim të trajtimit të akuzave të ankueses, Paneli i referohet, në veçanti, praktikës gjyqësore të vërtetuar mirë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut mbi obligimet procedurale sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Gjykata ka gjetur që "[o]bligimi për të mbrojtur të drejtën në jetë sipas nenit 2, shpallur në lidhje me detyrën e përgjithshme të shtetit sipas nenit 1 të Konventës për t'i "siguruar secilit brenda juridiksionit [të vet] të drejtat dhe liritë e përcaktuara në [K]onventë", kërkon shprehimisht që duhet të ketë disa forma të hetimit zyrtar efektiv kur individët janë vrarë" (shih *mutatis mutandis*, GJEDNJ, *McCann dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës, 27 shtator 1995, § 161, seria A nr. 324; dhe GJEDNJ, *Kaya kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 19 shkurt 1998, § 86, Raportet 1998-

I; shih gjithashtu GJEDNJ, *Jasinskis kundër Letonisë*, nr. 45744/08, vendimi i gjykatës, 21 dhjetor 2010, § 71). Detyra për të kryer një hetim të tillë del në të gjitha rastet e vrasjes dhe vdekjeve tjera të dyshimta, pavarësisht nëse autorët ishin personat privatë apo agjentët e shtetit apo janë të panjohur (shih GJEDNJ, *Kolevi kundër Bullgarisë*, nr. 1108/02, vendimi i gjykatës, 5 nëntor 2009, § 191).

70. Gjykata Evropiane po ashtu ka shpallur që obligimi procedural për të siguruar disa forma të hetimit zyrtar efektiv ekziston, gjithashtu, kur një individ është zhdukur në rrethana kërcënimi me jetë dhe nuk kufizohet në rastet ku është e qartë që zhdukja u shkaktua nga një agjent i shtetit (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 44 më lart në § 136; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, nr. 10865/09, 45886/07 dhe 32431/08, vendimi i 17 shtatorit të vitit 2014, § 317).

71. Autoritetet duhet të veprojnë vetë, sapo çështja të ketë arritur në vëmendjen e tyre, dhe ato nuk mund t'ia lënë atë iniciativës të të afërmit për të paraqitur ankesë formale apo të marrë përgjegjësinë për kryerjen e ndonjë procedure hetimore (shih GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 21689/93, vendimi i gjykatës, 6 prill 2004, § 310, shih gjithashtu GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, nr. 57950/00, vendimi i gjykatës i 24 shkurtit 2005, § 210; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur më lart në § 321).

72. Duke vendosur standardet për një hetim efektiv, gjykata ka shpallur që përveç të qenit i pavarur, i qasshëm për familjen e viktimës me gatishmërinë dhe saktësinë, dhënies së elementit të mjaftueshëm për shqyrtim publik të hetimit dhe rezultateve të tij, hetimi duhet gjithashtu të jetë efektiv në kuptimin që të jetë në gjendje të shpie në përcaktimin nëse vdekja është shkaktuar në mënyrë të paligjshme dhe nëse po, kah identifikimi dhe dënimi i atyre që janë përgjegjës (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 44 më lart, në § 191; shih gjithashtu GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, nr. 4704/04, vendimi i gjykatës, 15 shkurt 2011, § 63). Ky nuk është vetëm një obligim për arritjen e rezultateve, por edhe për përdorimin mjeteve të duhura. Autoritetet duhet të ndërmarrin çfarëdo hapash të arsyeshëm për të siguruar dëshmi lidhur me incidentin, duke përfshirë ndër të tjera dëshmitë e dëshmitarit okular, dëshmitë e mjekësisë ligjore dhe, ku është e nevojshme, një autopsi e cila siguron të dhëna të plota dhe të sakta për lëndimin dhe një analizë objektive të të gjeturave klinike, duke përfshirë shkaktarin e vdekjes. Çdo e metë në hetim e cila rrezikon aftësinë për të vërtetuar shkaktarin e vdekjes ose personin apo personat përgjegjës, do të rrezikojë të jetë si parregullsi sa i përket këtij standardi (shih GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur më lart, në § 312; dhe GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur më lart, në § 212).

73. Në veçanti, përfundimi i hetimit duhet të bazohet në analizë të plotë, objektive dhe të paanshme të të gjitha elementeve relevante. Mosndjekja e një piste të qartë të hetimit rrezikon deri në shkallë vendimtare aftësinë për t'i vërtetuar rrethanat e rastit dhe identitetin e atyre që janë përgjegjës (shih GJEDNJ, *Kolevi kundër Bullgarisë*, përmendur në § 69 më lart, në § 201). Megjithatë, natyra dhe shkalla e shqyrtimit, të cilat plotësojnë pragun minimal të efektivitetit të hetimit, varen nga rrethanat e rastit të veçantë. Ato duhen vlerësuar në bazë të të gjitha fakteve relevante dhe në lidhje me realitetet praktike të punës hetimore (shih GJEDNJ, *Velcea dhe Mazăre kundër Rumanisë,* nr. 64301/01, vendimi i gjykatës, 1 dhjetor

2009, § 105). Në të njëjtën kohë, autoritetet duhet gjithmonë të bëjnë përpjekje serioze për të zbuluar se çfarë ka ndodhur dhe nuk duhet të mbështeten në konkluzione të nxituara apo të pabazuara për të mbyllur hetimin e tyre (shih GJEDNJ [DHL], *El Masri kundër "ish-Republikës Jugosllave të Maqedonisë"*, nr. 39630/09, vendimi i 13 dhjetorit të vitit 2012, § 183; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur në § 70 më lart, në § 322).

74. Një kërkesë për shpejtësi dhe ekspeditivitet të arsyeshëm nënkuptohet në këtë kontekst. Madje edhe ku mund të ketë pengesa apo vështirësi të cilat pengojnë progresin në një hetim në një situatë të veçantë, një përgjigje e shpejtë nga autoritetet është jetike për ruajtjen e besimit publik për zbatimin e sundimit të ligjit nga ana e tyre dhe për parandalimin e çdo forme të ndonjë marrëveshje të fshehtë apo tolerance për aktet e paligjshme (shih GJEDNJ, *Paul dhe Audrey Edwards kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 46477/99, vendimi i gjykatës, 14 mars 2002, § 72, GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur në § 70 më lart, në § 323).

75. Në mënyrë specifike për sa u përket personave të zhdukur që më vonë janë gjetur të vdekur, gjykata ka shpallur që procedurat e zhvarrimit dhe identifikimit të mbetjeve mortore nuk shterojnë obligimin sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Gjykata konsideron që "obligimi procedural që del nga zhdukja do të mbetet përgjithësisht për sa kohë që vendndodhja dhe fati i personit janë të panjohura dhe kështu është i një natyre të vazhdueshme" (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 72 më lart në § 46; në kuptimin e njëjtë GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 44 më lart në § 148, *Aslakhanova dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 2944/06 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 18 dhjetor 2012, § 122). Megjithatë, gjykata gjithashtu thekson që ky obligim procedural "nuk përfundon madje edhe me zbulimin e trupit .... Kjo vetëm hedh dritë në një aspekt të fatit të personit të zhdukur dhe obligimi për të shpjeguar zhdukjen dhe vdekjen, dhe gjithashtu për të identifikuar dhe ndjekur çdo autor të akteve të paligjshme në lidhje me këtë përgjithësisht mbetet" (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur më lart, në § 46; në kuptimin e njëjtë GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur më lart, në § 145). Megjithëse gjetja dhe identifikimi pasues i mbetjeve mortore të viktimës munden vetvetiu të jenë arritje të rëndësishme, obligimi procedural sipas nenit 2 vazhdon të ekzistojë (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur më lart, në § 64).

76. Sa i përket kërkesës për shqyrtim publik, gjykata ka shpallur më tutje që duhet të ketë elemente të mjaftueshme të shqyrtimit publik të hetimit apo rezultateve të tij për të siguruar përgjegjësi në praktikë dhe në teori. Shkalla e shqyrtimit të kërkuar publik mundet të ndryshojë mjaft nga rasti në rast. Në të gjitha rastet, megjithatë, i afërmi i viktimës duhet të jetë i përfshirë në procedurë deri në shkallën që mbron interesat e tij legjitime (shih, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 71 më lart, në §§ 311-314; GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në § 71 më lart, në §§ 211-214 dhe rastet e përmendura aty; GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës nr. 55721/07, 7 korrik 2011, § 167, KEDNJ 2011; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur në § 70 më lart, në § 324).

77. Gjykata gjithashtu ka theksuar rëndësinë e madhe të hetimit efektiv për gjetjen e së vërtetës se çfarë ka ndodhur, jo vetëm për familjet e viktimave por gjithashtu edhe për viktimat e tjera të krimeve të ngjashme, dhe gjithashtu publikun e gjerë, të cilët kanë të drejtë të dinë se çfarë ka ndodhur (GJEDNJ [DHL], *El-Masri kundër "ish-Republikës Jugosllave të Maqedonisë"*, përmendur në § 73 më lart, në § 191; GJEDNJ, *Al Nashiri kundër Polonisë* nr. 28761/11, vendimi i gjykatës, 24 korrik 2014, §§ 495-496). Organet e Kombeve të Bashkuara gjithashtu pranojnë rëndësinë e së drejtës për të ditur të vërtetën. Sipas Sekretarit të Përgjithshëm të Organizatës së Kombeve të Bashkuara, "e drejta për ta ditur të vërtetën nënkupton njohurinë e tërë dhe të plotë rreth shkeljeve dhe ngjarjeve që kanë ndodhur, rrethanat e tyre specifike dhe kush mori pjesë në to. Në rastin e personave të zhdukur … ajo gjithashtu nënkupton të drejtën për të ditur për fatin dhe vendndodhjen e viktimës" (shih Raporti i Sekretarit të Përgjithshëm të OKB-së, Personat e zhdukur, Dokument i OKB-së A/67/267, 8 gusht 2012, § 5; shih gjithashtu KDNJ, *Schedko dhe Bondarenko kundër Bjellorusisë*, komunikata nr. 886/1999, mendimet e 3 prillit të vitit 2003, § 10.2, KDCP/C/77/D/886/1999; KDNJ, *Mariam, Philippe, Auguste dhe Thomas Sankara kundër Burkina Fasos*, komunikata nr. 1159/2003, mendimet e 8 marsit të vitit 2006, § 10.2, KDCP/C/86/D/1159/2003; Këshilli për të Drejtat e Njeriut i OKB-së, Rezolutat 9/11 dhe 12/12: E drejta për të ditur të vërtetën, 24 shtator 2008 dhe 12 tetor 2009; Preambula dhe neni 24 (2) i Konventës për Mbrojtjen e të Gjithë Njerëzve nga Zhdukjet e Imponuara, përmendur në § 106 më lart; shih gjithashtu Raportin e raportuesit special mbi promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive fundamentale ndërsa luftohet terrorizmi, z. Ben Emmerson, *Parimet kryesore për sigurimin e përgjegjësisë së zyrtarëve publikë për shkeljet e rënda dhe sistematike të të drejtave të njeriut në kontekst të iniciativave të shtetit kundër terrorizmit*; Dokument i OKB-së A/KDNJ/22/52, 1 mars 2013 § 23-26).

c) Aplikueshmëria e nenit 2 në kontekstin e Kosovës

78. Paneli është i vetëdijshëm që z. Gjorgje Kuzmanoviq u zhduk pas vendosjes së UNMIK-ut në Kosovë, menjëherë pas konfliktit të armatosur kur krimi, dhuna dhe pasiguria ishin shumë të përhapura.

79. Nga ana e tij, PSSP-ja nuk e konteston që UNMIK-u e kishte për detyrë ta hetonte rastin aktual sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Megjithatë, sipas PSSP-së, rrethanat unike të ndërlidhura me kontekstin e Kosovës dhe vendosjen e UNMIK-ut në fazën e parë të misionit, duhet marrë parasysh kur vlerësohet nëse ky hetim është në pajtim me nenin 2 të KEDNJ-së. Në esencë, PSSP-ja argumenton që nuk është e mundshme të vlejnë për UNMIK-un të njëjtat standarde të aplikueshme për një vend në një situatë normale.

80. Paneli konsideron që kjo ngrit dy pyetje kryesore: e para, nëse standardet e nenit 2 vazhdojnë të vlejnë në situatën e konfliktit apo dhunës së përgjithësuar dhe, e dyta, nëse standardet e tilla duhet konsideruar plotësisht të aplikueshme për UNMIK-un.

81. Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 2 për UNMIK-un, Paneli rikujton që me miratimin e Rregullores së UNMIKU-t nr. 1999/1, më 25 korrik 1999, UNMIK-u mori përsipër obligimin që t'i zbatojë standardet e njohura ndërkombëtarisht për të drejtat e njeriut në ushtrimin e funksioneve të veta. Ky zotim u detajua në Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/24, të 12

dhjetorit 1999, përmes së cilës UNMIK-u mori përsipër obligimet sipas instrumenteve të caktuara ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, duke përfshirë KEDNJ-në. Në lidhje me këtë, Paneli tanimë ka gjetur se është e vërtetë që karakteri i përkohshëm i UNMIK-ut dhe vështirësitë e ngjashme duhet marrë parasysh në lidhje me një numër situatash, por në asnjë rrethanë këto elemente nuk mund të merren si arsyetim për uljen e standardeve të respektimit të të drejtave të njeriut, të cilat u inkorporuan sipas rregullit në mandatin e UNMIK-ut (shih PKDNJ, *Millogoriq dhe të tjerët*, nr. 38/08 dhe të tjerët, mendimi i 24 marsit 2011, § 44; *Berisha dhe të tjerët*, nr. 27/08 dhe të tjerët, mendimi i 23 shkurtit 2011,§ 25; *Laliq dhe të tjerët*, nr. 09/08 dhe të tjerët, mendimi i 9 qershorit 2012, § 22).

82. Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 2 në situatat e konfliktit apo dhunës së përgjithësuar, Paneli rikujton që Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka vendosur aplikueshmërinë e nenit 2 në situatat pas konfliktit, duke përfshirë vendet e ish-Jugosllavisë (shih mes shembujve të tjerë, GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 72 më lart dhe GJEDNJ, *Jularіq kundër Kroacisë,* nr. 20106/06, vendimi i gjykatës, 20 janar 2011). Gjykata ka konsideruar më tutje që obligimi procedural sipas nenit 2 vazhdon të zbatohet në "kushte të rënda të sigurisë, duke përfshirë një kontekst të konfliktit të armatosur" (shih GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendur në § 76 më lart, në § 164; shih gjithashtu GJEDNJ, *Güleq kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 27 korrik 1998, § 81, Raportet 1998-IV; GJEDNJ, *Ergi kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 28 korrik 1998, §§ 79 dhe 82, Raportet 1998-IV; GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 71 më lart, në §§ 85-90, 309-320 dhe 326-330; *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në § 71 më lart, në §§ 180 dhe 210; GJEDNJ, *Kanlibaş kundër Turqisë*, nr. 32444/96, vendimi i gjykatës, 8 dhjetor 2005, §§ 39-51).

83. Gjykata ka pranuar që "ku vdekja që duhet hetuar sipas nenit 2 ndodh në rrethana të dhunës së përgjithësuar, konfliktit të armatosur apo kryengritjes, pengesat mund të vendosen në rrugën e hetuesve dhe [...] shtrëngesat konkrete mund të detyrojnë përdorimin e masave më pak efektive të hetimit apo mund të bëjnë që ndonjë hetim të shtyhet" (shih, GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendur më lart, në §164; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, nr. 69481/01, vendimi i gjykatës, 27 korrik 2006, § 121). Megjithatë, gjykata konsideron që "obligimi sipas nenit 2 për të mbrojtur jetën detyron që, madje edhe në kushte të rënda sigurie, të gjithë hapat e arsyeshëm duhet të ndërmerren për të siguruar se po kryhet një hetim efektiv dhe i pavarur për shkeljet e pretenduara të së drejtës për jetë (shih mes shumë shembujve të tjerë, GJEDNJ, *Kaya kundër Turqisë*, përmendur në §69 më lart në §§ 86-92; GJEDNJ, *Ergi kundër Turqisë*, përmendur më lart në §§ 82-85; GJEDNJ [DHL], *Tanrıkulu kundër Turqisë,* nr. 23763/94, vendimi i gjykatës, 8 korrik 1999, §§ 101-110, KEDNJ 1999-IV; GJEDNJ, *Khashiyev dhe Akayeva kundër Rusisë*, nr. 57942/00 dhe 57945/00, vendimi i gjykatës, 24 shkurt 2005, §§ 156-166; GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur më lart në §§ 215-224; GJEDNJ, *Musayev dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 57941/00 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 26 korrik 2007, §§ 158-165).

84. Ngjashëm, KDNJ konsideron që e drejta për jetë, duke përfshirë garancitë e veta procedurale, konsiderohet si e drejtë supreme nga e cila nuk lejohet kurrfarë shmangie, madje edhe në kohën e emergjencave publike të cilat kërcënojnë jetën e kombit (shih, KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 6, përmendur në § 68 më lart, në § 1; KDNJ, *Abubakar Amirov dhe Aïzan*

Amirova kundër Federatës Ruse, komunikata nr. 1447/2006, mendimet e 22 prillit 2009, § 11.2, KDCP/C/95/D/1447/2006). Për më tepër, KDNJ ka shpallur aplikueshmërinë e nenit 2 (3), 6 dhe 7 të KNDCP me referencë specifike në obligimin e UNMIK-ut për të kryer hetime të duhura për zhdukjet dhe rrëmbimet në Kosovë (shih KDNJ, Observime përfundimtare të Komitetit për të Drejtat e Njeriut: Kosovë (Serbi), 14 gusht 2006, §§ 12-13, KDCP/C/UNK/CO/1).

85. Paneli vlerëson vështirësitë në të cilat UNMIK-u hasi gjatë fazës së parë të vendosjes së tij. Paneli thekson që rëndësia e duhur kushtuar çështjes së personave të zhdukur në Kosovë, nënkupton që UNMIK-u është dashur t'i marrë parasysh të dyja dimensionet humanitare dhe penale të situatës. Në veçanti, Paneli konsideron se rëndësia që u është kushtuar hetimeve penale dhe vështirësitë në Kosovë që kufizuan aftësinë e autoriteteve hetimore për t'i kryer hetimet e tilla, siç u përshkrua nga PSSP-ja, ishin vendimtare që UNMIK-u të krijojë nga fillimi një ambient të favorshëm për kryerjen e hetimeve kuptimplota. Kjo do të përfshinte krijimin e një sistemi ku do të hynin elementet e tilla, siç janë dhënia e përgjegjësisë së plotë për mbikëqyrjen dhe monitorimin e progresit në hetime, sigurimin e shqyrtimit të rregullt të gjendjes së hetimeve dhe një proces për dorëzim të duhur të rasteve ndërmjet nëpunësve apo njësive të ndryshme të Policisë së UNMIK-ut. Një sistem i tillë gjithashtu duhet marrë parasysh nevojat për mbrojtje të viktimave dhe dëshmitarëve (shih, *mutatis mutandis*, GJEDNJ, *R.R. dhe të tjerët kundër Hungarisë*, nr. 19400/11, vendimi i gjykatës, 4 dhjetor 2012, §§ 28-32), dhe gjithashtu të konsiderojë cenueshmërinë e veçantë të personave të zhvendosur në situatat pas konfliktit (shih GJEDNJ [DHL], *Sargsyan kundër Azerbajxhanit*, nr. 40167/06, vendimi i 14 dhjetorit 2011, § 145; dhe GJEDNJ [DHL], *Chiragov dhe të tjerët kundër Armenisë*, nr. 13216/05, vendimi i 14 dhjetorit 2011, § 146). Ndonëse kuptohet që vendosja dhe organizimi i organeve të policisë dhe drejtësisë ndodhi gradualisht, Paneli mendon që ky proces përfundoi në vitin 2003, kur sistemi i policisë dhe gjyqësisë në Kosovë nga Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së u përshkrua se "funksionon mirë" dhe është "i qëndrueshëm" (shih § 19 më lart).

86. Paneli më tutje tërheq vëmendjen që detyra e tij nuk është t'i shqyrtojë praktikat relevante apo pengesat e pretenduara për të kryer hetime efektive *in abstracto*, por vetëm në lidhje me aplikimin e tyre specifik në rrethana të veçanta të një situate që është çështje para tij (shih GJEDNJ, *Brogan dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës, 29 nëntor 1988,§ 53, seria A nr. 145-B). Kështu, Paneli pajtohet me PSSP-në, që natyra dhe shkalla e shqyrtimit për të përcaktuar nëse efektiviteti i hetimit e plotëson pragun minimal varet nga rrethanat e rastit të caktuar. Për këto arsye, Paneli konsideron që do të vërtetojë në lidhje me secilin rast nëse janë ndërmarrë të gjithë hapat e arsyeshëm për të kryer një hetim efektiv siç përshkruhet nga neni 2, duke pasur parasysh realitetet e punës hetimore në Kosovë.

87. Në fund, duke iu përgjigjur vërejtjes së PSSP-së që neni 2 duhet interpretuar në një mënyrë që nuk ngarkon një barrë të papërballueshme dhe joproporcionale mbi autoritetet, në kontekst të aktiviteteve policore apo të prioriteteve dhe burimeve, Paneli e ka parasysh që Gjykata Evropiane ka vendosur që, ajo që arrin të bëhet barrë e papërballueshme dhe/apo joproporcionale, duhet të matet nga faktet dhe kontekstet shumë të veçanta (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 72 më lart, në § 70; *Brecknell kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 32457/04, 27 nëntor 2007, § 62).

88. Paneli e ka paraqitur në dosje se ai tanimë e ka analizuar efektivitetin sipas nenit 2 të hetimeve të shumta të kryera nga UNMIK-u në lidhje me vrasjet, rrëmbimet dhe zhdukjet e ndërlidhura me konfliktin në Kosovë. Paneli i ka identifikuar mangësitë e përgjithshme në këto hetime siç janë vonesat në regjistrimin e rasteve dhe periudhat e gjata të mosaktivitetit që nga fillimi dhe në periudhën nën juridiksion të Panelit;dështimi për të ndërmarrë hapa themelorë hetimorë dhe ndjekur pista të qarta të hetimit; mungesa e bashkërendimit në mes njësiteve të ndryshme të Policisë së UNMIK-ut;mungesa e shqyrtimeve të rregullta dhe kuptimplota të rasteve;mungesa e mbikëqyrjes prokuroriale dhe dështimi për t'u ofruar anëtarëve të familjes informatat e nevojshme minimale për gjendjen e hetimit(krahasoje me GJEDNJ, *Aslakhanova dhe të tjerët kundër Rusisë,* përmendur në § 75 më lart, § 123).Paneli gjithashtu regjistron dështimet sistemore sikur një sistem i mangët i vendosjes së prioriteteve dhe mungesa e pranim-dorëzimit të duhur.Në shumicën e këtyre rasteve Paneli ka gjetur se hetimet nuk ishin efektive në kuptim të nenit 2 dhe se dështimet e UNMIK-ut, të cilat vazhduan gjatë gjithë periudhës së juridiksionit të Panelit, nuk mund të justifikoheshin në dritë të vështirësive që UNMIK-u i hasi në fillim të misionit të vet.

d) Pajtueshmëria me nenin 2 në rastin aktual

89. Në rastin aktual, Paneli thekson që kishte mangësi të dukshme në kryerjen e hetimit nga zanafilla e tij. Megjithatë, në dritë të vlerësimeve të bëra më lart lidhur me juridiksionin e tij të limituar dhe të përkohshëm (shih § 44 më lart), Paneli sjell ndërmend që është kompetent *ratione temporis* për të vlerësuar pajtueshmërinë e hetimit me nenin 2 të KEDNJ-së vetëm për periudhën prej 23 prillit 2005, duke pasur parasysh gjendjen e rastit në atë datë (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 72 më lart në § 70). Periudha në shqyrtim përfundon më 9 dhjetor 2008, me marrjen e përgjegjësisë nga EULEX-i në fushën e administrimit të drejtësisë (shih §§ 21 më lart).

90. Duke u bazuar në dokumentet në dosje, UNMIK-u u informua për rrëmbimin e z. Gjorgje Kuzmanoviq më së voni më 4 shtator 1999, kur motra e tij e thirri Policinë e UNMIK-ut për herë të parë për t'i informuar ata rreth çështjes. Në dosje dokumentohet se ajo e bëri telefonatën e dytë më 21 shtator 1999. Duke shprehur shqetësimin e vet se vetëm faqet e para të "Dokumentit për hetim të Policisë" që i dokumentojnë këto thirrje telefonike mund të gjenden në dosje, Paneli thekson se, për shkak të mosplotësisë së kësaj pjese të dosjes,nuk mund të vërtetojë me siguri se motra e z. Gjorgje Kuzmanoviq i ofroi Policisë së UNMIK-ut në këtë kohë informata në lidhje me rrëmbyesit e supozuar. Paneli thekson se megjithatë thuhet në faqen e parë të "Dokumentit për hetim të Policisë", i datës 4 shtator 1999, se nëna e z. Gjorgje Kuzmanoviq kishte dëshmuar rrëmbimin. Paneli gjithashtu thekson se veprimi i vetëm i ndërmarrë nga Policia e UNMIK-u pas raportimit ishte hapja e një rasti për person të zhdukur lidhur me z. Gjorgje Kuzmanoviq. Nuk ka asnjë dokument në dosje që tregon se UNMIK-u provoi të marrë deklaratë nga motra dhe nëna e z. Gjorgje Kuzmanoviq, pavarësisht faktit se kjo e fundit ishte paraqitur si një dëshmitare okulare e rrëmbimit (shih § 31 më lart).

91. Në dosjen hetimore tregohet se në shkurt të vitit 2000 NJPZH u shkroi një memorandum disa zyrave të Policisë së UNMIK-ut dhe autoriteteve kufitare të UNMIK-ut në gjithë Kosovën

për t'i pyetur nëse kanë ndonjë informatë rreth rastit të z. Gjorgje Kuzmanoviq. Në mars të vitit 2000, NJPZH pranoi një përgjigje negative nga zyrat e kontaktuara të Policisë së UNMIK-ut (shih § 33 më lart). Pas kësaj, veprimet e vetme të dokumentuara të ndërmarra nga NJPZH-ja kanë të bëjnë me futjen e informatave ante-mortem në lidhje me z. Gjorgje Kuzmanoviq, kryesisht të mbledhura përmes KNKK-së, në bazën e të dhënave të NJPZH-së në mes qershorit të vitit 2000 dhe korrikut të vitit 2003 (shih § 33 më lart).

92. Paneli pajtohet se veprimet e UNMIK-ut rezultuan me gjetjen e mbetjeve mortore të z. Gjorgje Kuzmanoviq në vitin 2002 dhe identifikimin e tyre përmes testit të ADN-së në pranverën e vitit 2003. Megjithëse kjo duhet konsideruar vetvetiu si një arritje, Paneli rikujton se obligimi procedural sipas nenit 2 nuk ka përfunduar me gjetjen, identifikimin dhe më pas dorëzimin e mbetjeve mortore të z. Gjorgje Kuzmanoviq, veçanërisht pasi ato tregonin shenja të një vdekjeje të dhunshme. Paneli thekson se ky ishte një moment i kontaktit të rivendosur me familjen. Megjithatë, nuk është kryer asnjë veprim tjetër hetimor për të mbledhur informata nga anëtarët e familjes së z. Gjorgje Kuzmanoviq apo ndonjë veprim tjetër me qëllim identifikimin e autorëve.

93. Në maj të vitit 2004, një kallëzim penal ishte paraqitur në emër të ankueses te prokurori ndërkombëtar në Prishtinë, në të cilin ofrohen emrat e dy personave, D.Ra. dhe "djali i [A.E.]" (personat e njëjtë të përmendur nga ankuesja në parashtresën e saj para Panelit në dhjetor të vitit 2011, shih §§ 25 dhe 35 më lart),që pretendohej të jenë përgjegjës për rrëmbimin dhe vrasjen e z. Gjorgje Kuzmanoviq. Ankuesja gjithashtu tregon se nëna e z. Gjorgje Kuzmanoviq ishte dëshmitare okulare e rrëmbimit dhe se z. V.S. (gjithashtu i përmendur në §§ 25 dhe 35 më lart) thuhet se mbahej dhe torturohej në vendin e njëjtë në një lokacion të caktuar së bashku me z. Gjorgje Kuzmanoviq para se t'ia dilte të ikte. Paneli thekson me shqetësim se hetuesit e UNMIK-ut e injoruan këtë informatë, pasi nuk ka dëshmi në dosje se UNMIK-u bëri ndonjë përpjekje për të kontaktuar dhe intervistuar të dyshuarit e lartpërmendur dhe dëshmitarët okularë. Ngjashëm, në dosje nuk tregohet për asnjë përpjekje tjetër të bërë për t'i identifikuar dëshmitarët e tjerë të mundshëm apo vendin në të cilin z. Gjorgje Kuzmanoviq pretendohet të jetë mbajtur dhe torturuar nga UÇK-ja.

94. Paneli gjithashtu thekson se sipas e-mailave dhe memorandumeve për përdorim të brendshëm brenda zyrës,të korrikut të vitit 2004 dhe shkurtit të vitit 2005, Policia e UNMIK-ut gjeti emrin e z. Gjorgje Kuzmanoviq derisa kryente një hetim më të gjerë për krimet e kryera nga një numër i pjesëtarëve të UÇK-së gjatë dhe pas konfliktit të Kosovës. Në veçanti, emri i z. Gjorgje Kuzmanoviq gjendet në një listë me gjashtë persona të rrëmbyer dhe vrarë me urdhra të personit E.X. Përsëri, Paneli thekson me shqetësim se nuk ka asnjë indikacion në dosje se ishte ndërmarrë ndonjë veprim tjetër nga UNMIK-u për të çuar më tutje këtë pistë shtesë hetimore.

95. Duke u kthyer te periudha nën juridiksionin e tij, nga 23 prilli 2005, Paneli thekson se pas kësaj date kritike vazhdoi dështimi për të kryer veprime të nevojshme hetimore, duke përfshirë ato të fazës fillestare. Prandaj, dobësitë ekzistuese deri me atë datë nuk janë adresuar. Kështu, në pajtim me obligimin e vazhdueshëm për të hetuar (shih § 75 më lart), vlerësimi për gjithë hetimin është sjellë brenda periudhës së juridiksionit të Panelit.

96. Përveç kësaj, Paneli konsideron se pasi ata që ishin përgjegjës për krimin nuk ishin identifikuar, Policia e UNMIK-u ishte e obliguar t'i përdorte mjetet në dispozicion që i ka, për të shqyrtuar rregullisht progresin e hetimit, për të siguruar që asgjë nuk neglizhohet dhe që ndonjë dëshmi e re është marrë parasysh, dhe gjithashtu t'i informojë të afërmit për progresin e hetimit.

97. Paneli thekson se nuk ishte ndërmarrë çfarëdo qoftë veprimi nga Policia e UNMIK-ut në periudhën nën juridiksion të përkohshëm të Panelit dhe se rasti në lidhje me vrasjen e z. Gjorgje Kuzmanoviq nuk ishte shqyrtuar derisa i ishte dorëzuar EULEX-it në vitin 2009. Vetëm në këtë kohë,pothuaj dhjetë vjet pas rrëmbimit të z. Gjorgje Kuzmanoviq, një prokuror ndërkombëtar nga ZPSK kërkoi nga policia të kryejë hetime shtesë, duke përfshirë intervistimin e të dyshuarve dhe dëshmitarëve të supozuar, emrat e të cilëve ishin të njohur për Policinë e UNMIK-ut më së voni në maj të vitit 2005. Paneli ka frikë se një mosveprim i tillë nga ana e UNMIK-ut tregon për një ngurrim të UNMIK-ut për të ndjekur autorët, në veçanti kur ka pretendime apo pista tjera që çojnë kah personat e lidhur me UÇK-në (shih PKDNJ, Ibraj, lëndët nr. 14/09 dhe të tjera, mendimi i 6 gushtit të vitit 2014, § 155).

98. Në lidhje me këtë, Paneli i konsideron jo të duhura dhe që nuk përputhen me të vërtetën deklaratat e PSSP-së se anëtarët e familjes së z. Gjorgje Kuzmanoviq nuk u ofruan hetuesve ndonjë pistë hetimore apo informatë për hetim të mëtejmë dhe se mungesa e informatave, dëshmitarëve dhe të dyshuarve për rastin pengoi identifikimin e autorëve të mundshëm dhe sjelljen e tyre para drejtësisë. Dhe as deklaratën se, në kundërshtim me kërkesën e PSSP-së, informata që ankuesja ia ofroi Panelit në dhjetor të vitit 2011 nuk shton ndonjë material që nuk ishte në dispozicion në dosjet hetimore.

99. Përveç kësaj, Paneli duhet të theksojë se, pothuajse çdo hetimi i mungojnë informata të rëndësishme në fazën fillestare. Qëllimi kryesor i çdo aktiviteti hetimor është gjetja e informatave për t'i plotësuar ato zbrazëti. Prandaj, mungesa e informatave nuk duhet të shfrytëzohet si argument për të mbrojtur mosveprimin nga autoritetet hetimore. Kështu, duket se, në vend të kërkimit aktiv të informatave dhe pistave, Policia e UNMIK-ut thjesht priti që informatat e tjera të dalin vetvetiu. (shih p.sh. PKDNJ,*P.S.*, lënda nr. 48/09, mendimi i 31 tetorit 2013, § 107; PKDNJ, *Stevanoviq*, nr. 289/09, mendimi i 14 dhjetorit të vitit 2014, § 111). Në këtë situatë, kjo mund të ketë çuar kah humbja e dëshmive potenciale. Në të vërtetë Paneli thekson se dëshmitari V.S. vdiq para se të intervistohej (shih § 25 më lart).

100. Mungesa e qartë e veprimit adekuat të Policisë së UNMIK-ut, dhe e ndonjë veprimi adekuat në fazat e mëvonshme, mund t'u ketë dërguar sinjalin autorëve që, autoritetet ose nuk ishin në gjendje apo nuk ishin të gatshme t'i kryejnë hetimet për rastet e tilla kriminale. Një qëndrim i tillë i autoriteteve ndaj krimeve më të rënda në ndonjë shoqëri, dhe veçanërisht në rrethanat pas konfliktit, krijon pashmangshëm një kulturë të mosndëshkimit ndër kriminelët dhe mund të çojë vetëm në përkeqësim të situatës. Problemet të cilat UNMIK-u i hasi në fillim të misionit të vet, të cilat u diskutuan më lart, nuk arsyetojnë mosveprimin e tillë, as në fillim e as më vonë.

101. Paneli është gjithashtu i vetëdijshëm që detyra për të hetuar nuk duhet ndalur së kryeri vetëm për shkak se hetimi nuk ka sjellë rezultate të kënaqshme. Sidoqoftë, një hetim i tillë

duhet të ndërmerret seriozisht dhe jo për një formalitet të thjeshtë. Paneli konsideron se, duke pasur parasysh të gjitha rrethanat e rastit të veçantë, nuk janë ndërmarrë të gjithë hapat e arsyeshëm nga UNMIK-u drejt identifikimit të autorëve dhe sjelljes së tyre para drejtësisë. Në këtë kuptim, Paneli konsideron se hetimi nuk ishte adekuat, dhe në pajtim me kërkesat për shpejtësi, ekspeditivitet dhe efektivitet (shih § 74 më lart), siç kërkohet me nenin 2 të KEDNJ-së.

102. Sa i përket kërkesës për shqyrtim publik, Paneli rikujton që neni 2 gjithashtu kërkon që të jetë i përfshirë në hetim i afërmi i viktimës deri në shkallën e nevojshme për t'i mbrojtur interesat e tij legjitime.

103. Ankuesja deklaron se ajo nuk është në dijeni nëse ishte kryer ndonjëherë ndonjë hetim nga UNMIK-u apo KFOR-i për rrëmbimin dhe vrasjen e burrit të saj. Paneli thekson se, duke u bazuar në dosjen hetimore,kontaktet e vetme në mes hetuesve të UNMIK-ut dhe familjes së z. Gjorgje Kuzmanoviq ishin dy thirrje telefonike të bëra me iniciativë të motrës së tij kur ajo e raportoi rrëmbimin te Policia e UNMIK-ut në shtator të vitit 1999 (shih § 31 më lart). Nuk dokumentohet asnjë kontakt tjetër në dosje, duke përfshirë përpjekjet për të kontaktuar ankuesen, apo nënën e z. Gjorgje Kuzmanoviq, e cila thuhet se ishte dëshmitare e rrëmbimitapo vëllain e z. Gjorgje Kuzmanoviq, detajet e të cilit për kontakt ishin ofruar gjithashtu në formularin e KNKK-së për identifikim të viktimës. Në dritë të kësaj që u tha më lart, Paneli konsideron se hetimi nuk ishte i hapur për shqyrtim publik, siç kërkohet me nenin 2 të KEDNJ-së.

104. Në dritë të mungesave dhe mangësive të përshkruara më lart, Paneli konsideron se rasti i z. Gjorgje Kuzmanoviq, si dhe rastet e tjera të vrasjeve, rrëmbimeve dhe zhdukjeve të shqyrtuara më parë paraqesin shembull të mirë të hetimeve sipërfaqësore dhe joproduktive të Policisë së UNMIK-ut për vrasjet dhe zhdukjet në Kosovë (shih § 88 më lart; krahasoje me KDNJ, *Abubakar Amirov dhe Aïzan Amirova kundër Federatës Ruse*, përmendur në § 84 më lart, në § 11.4; shih gjithashtu PKDNJ, *Bullatoviq*, nr. 166/09, mendimi i 13 nëntorit të vitit 2014, §§ 85 dhe 101).

105. Prandaj, Paneli konkludon që UNMIK-u dështoi që të kryejë një hetim efektiv për rrëmbimin dhe vrasjen e z. Gjorgje Kuzmanoviq. Si pasojë, është bërë një shkelje e nenit 2 të KEDNJ-së, obligimi procedural.

V. KOMENTE DHE REKOMANDIME PËRFUNDIMTARE

106. Në dritën e gjetjeve të Panelit në këtë rast, Paneli mendon se është e nevojshme ndonjë formë e dëmshpërblimit.

107. Paneli thekson që zhdukjet e imponuara dhe ekzekutimet arbitrare përbëjnë shkelje serioze të të drejtave të njeriut, të cilat do të hetohen dhe ndiqen në të gjitha rrethanat. Paneli gjithashtu thekson që UNMIK-u si administrues territorial i Kosovës nga viti 1999 deri më 2008, kishte përgjegjësinë primare që t'i hetojë në mënyrë efektive dhe t'i ndjekë ata që ishin përgjegjës për vrasjet, rrëmbimet dhe zhdukjet në rrethana kërcënimi me jetë. Dështimi

i tij për ta bërë këtë, paraqet shkelje të mëtejme serioze të të drejtave të viktimave dhe më të afërmve, në veçanti të së drejtës për ta ditur të vërtetën për çështjen.

108. Paneli thekson shqetësimet e PSSP-së që burimet joadekuate, veçanërisht në fillim të misionit të UNMIK-ut, e bënë të vështirë arritjen e përmbushjes së obligimeve të UNMIK-ut për të drejtat e njeriut.

109. Do të ishte normale që UNMIK-u t'i marrë masat e duhura me qëllim që t'i ndalë shkeljet e gjetura dhe t'i korrigjojë aq sa është e mundshme efektet nga kjo. Megjithatë, siç ka theksuar Paneli më lart (shih § 21 më lart), përgjegjësia e UNMIK-ut në lidhje me administrimin e drejtësisë në Kosovë përfundoi më 9 dhjetor 2008. Prandaj, UNMIK-u nuk është më në pozitë të marrë masa që do të kenë ndikim të drejtpërdrejtë në hetime që ende janë në zhvillim e sipër para EULEX-it apo autoriteteve lokale. Gjithashtu, pas shpalljes së pavarësisë nga Institucionet e Përkohshme të Vetëqeverisjes të Kosovës, më 17 shkurt 2008, dhe më pas hyrjes në fuqi të Kushtetutës së Kosovës më 15 qershor 2008, UNMIK-u ndaloi kryerjen e funksioneve ekzekutive në Kosovë, dhe ky fakt kufizoi aftësinë e tij për të siguruar korrigjim të plotë dhe efektiv të shkeljeve të kryera, siç kërkohet me parimet e vendosura në të drejtën ndërkombëtare për të drejtat e njeriut.

110. Paneli konsideron se kjo situatë faktike nuk e liron UNMIK-un nga obligimi i tij për t'i korrigjuar aq sa është e mundshme efektet e shkeljeve për të cilat është përgjegjës.

Për sa i përket ankueses dhe rastit Paneli konsideron se është e nevojshme që UNMIK-u:

- Në pajtim me praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut në situatat me juridiksion të kufizuar të shtetit (shih GJEDNJ [DHL], *Ilaşcu dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë*, nr. 48787/99, vendimi i gjykatës, 8 korrik 2004, *KEDNJ*, 2004-VII, § 333; GJEDNJ, *Al-Saadoon dhe Mufdhi kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 61498/08, vendimi i gjykatës, 2 mars 2010, § 171; GJEDNJ (DHL), *Catan dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë*, nr. 43370/04, 8252/05 dhe 18454/06, vendimi i gjykatës, 19 tetor 2012, § 109), duhet bërë përpjekje, me të gjitha mjetet në dispozicion të tij *vis-à-vis* autoriteteve kompetente të Kosovës, të marrë siguri që hetimet në lidhje me rastin në fjalë do të vazhdojnë në pajtueshmëri me kërkesat për një hetim efektiv siç parashihet me nenin 2, që rrethanat që kanë sjellë deri te rrëmbimi dhe vrasja e z. Gjorgje Kuzmanoviq do të tregohen dhe që autorët do të sillen para drejtësisë. Ankuesja dhe/apo më të afërmit, do të informohen për veprimet e tilla dhe dokumentet relevante do t'u zbulohen atyre sipas nevojës;

- Të pranojë publikisht, duke përfshirë mediet, brenda një kohe të arsyeshme, përgjegjësinë për sa i përket dështimit të UNMIK-ut që të hetojë në mënyrë adekuate rrëmbimin dhe vrasjen e z. Gjorgje Kuzmanoviq dhe t'u kërkojë falje publike ankueses dhe familjes së saj në lidhje me këtë;

- Të ndërmarrë hapa të duhur për pagesën e kompensimit adekuat për ankuesen, për dëmin e shkaktuar moral për shkak të dështimit të UNMIK-ut që të kryejë hetim efektiv.

Paneli gjithashtu e konsideron të nevojshme që UNMIK-u:

- Në pajtim me Rezolutën e Asamblesë së Përgjithshme të OKB-së mbi "Parimet Bazë dhe Udhëzimet mbi të Drejtën për Kompensim dhe Dëmshpërblim për Viktimat për arsye të Shkeljeve të Mëdha të së Drejtës Ndërkombëtare për të Drejtat e Njeriut dhe Shkeljeve Serioze të së Drejtës Ndërkombëtare Humanitare" (A/Rez/60/147, 21 mars 2006), të ndërmarrë hapa të nevojshëm, përmes organizmave të tjerë të afërt me OKB-në që veprojnë në Kosovë, organeve lokale dhe organizatave joqeveritare, për krijimin e një programi të plotë dhe gjithëpërfshirës dëmshpërblimi, duke përfshirë kthimin e kompensimit, rehabilitimin, përmbushjen dhe garancitë për mospërsëritje për viktimat nga të gjitha komunitetet që kanë qenë subjekt i shkeljeve serioze të të drejtave të njeriut, të cilat ndodhën si pasojë e drejtpërdrejtë e konfliktit të Kosovës dhe gjatë tij;

- Të ndërmarrë hapa të nevojshëm para organeve kompetente të Kombeve të Bashkuara, duke përfshirë Sekretarin e Përgjithshëm të OKB-së, që të ndajë burime adekuate njerëzore dhe financiare për të siguruar që standardet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut mbështeten në çdo kohë nga OKB-ja, duke përfshirë kohën kur kryhen funksione administrative dhe ekzekutive mbi një territor, dhe të sigurojë monitorim efektiv dhe të pavarur.

PËR KËTO ARSYE,

Paneli, unanimisht,

1. **KONSTATON SE KA PASUR SHKELJE TË OBLIGIMIT PROCEDURAL SIPAS NENIT 2 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT;**

2. **REKOMANDON QË UNMIK-u:**

   a. **T'U KËRKOJË AUTORITETEVE KOMPETENTE NË KOSOVË QË T'I NDËRMARRIN TË GJITHË HAPAT E MUNDSHËM ME QËLLIM TË SIGURIMIT QË HETIMI PENAL PËR RRËMBIMN DHE VDEKJEN E Z. GJORGJE KUZMANOVIQ DO TË VAZHDOJË NË PAJTIM ME NENIN 2 TË KEDNJ-së DHE QË AUTORËT TË SILLEN PARA DREJTËSISË;**

   b. **TË PRANOJË PUBLIKISHT, DUKE PËRFSHIRË MEDIET, PËRGJEGJËSINË PËR DËSHTIMIN E VET QË TË KRYEJË HETIM EFEKTIV PËR RRËMBIMIN DHE VRASJEN E Z. GJORGJE KUZMANOVIQ DHE T'I KËRKOJË FALJE PUBLIKE ANKUESES;**

c. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR DREJT PAGESËS SË KOMPENSIMIT ADEKUAT ANKUESES PËR DËMIN MORAL NË LIDHJE ME GJETJEN E SHKELJEVE TË NENIT 2 TË KEDNJ-së;

d. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR PËR TË KRIJUAR NJË PROGRAM TË PLOTË DHE GJITHËPËRFSHIRËS DËMSHPËRBLIMI;

e. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR NË KOMBET E BASHKUARA SI NJË GARANCI PËR MOSPËRSËRITJE;

f. TË MARRË MASA TË MENJËHERSHME DHE EFEKTIVE PËR T'I ZBATUAR REKOMANDIMET E PANELIT DHE TË INFORMOJË ANKUESEN DHE PANELIN RRETH ZHVILLIMEVE TË MËTEJME PËR KËTË RAST.

Andrey Antonov
Zyrtar ekzekutiv

Marek Nowicki
Kryesues

Shtojca

SHKURTESAT DHE AKRONIMET

CCIU – Njësiti Qendror për Hetim Penal
CCPR – Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike
DOJ – Departamenti i Drejtësisë
DPPO – Zyra e Qarkut e prokurorit publik
ECHR – Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut
ECtHR- Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut
EU – Bashkimi Evropian
EULEX – Misioni i Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë
FRY – Republika Federale e Jugosllavisë
FYROM- ish-Republika Jugosllave e Maqedonisë
HRAP – Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut
HLC – Qendra për të Drejtën Humanitare
HRC – Komiteti i Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut
HQ – Shtabi (Selia) i Përgjithshëm
IACtHR– Gjykata Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut
ICMP – Komisioni Ndërkombëtar për Personat e Zhdukur
ICRC – Komiteti Ndërkombëtar i Kryqit të Kuq
ICTY – Tribunali Ndërkombëtar për Krime të Luftës në ish-Jugosllavi
KFOR – Forca Ndërkombëtare e Sigurisë (zakonisht e njohur si Forca e Kosovës)
KLA – Ushtria Çlirimtare e Kosovës
MoU - Memorandum i mirëkuptimit
MPU – Njësiti për Persona të Zhdukur
NATO – Organizata e Traktatit të Atlantikut të Veriut
OMPF – Zyra për persona të zhdukur dhe mjekësi ligjore
OSCE – Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë
RIU – Njësiti Rajonal për Hetim
SIU – Njësiti për Hetime Speciale i Sigurimit të UNMIK-ut
SPRK- Zyra e Prokurorisë Speciale të Kosovës
SRSG – Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm
UN – Kombet e Bashkuara
UNHCR – Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë
UNMIK – Misioni i Administratës së Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë
VRIC – Komisioni për Gjetjen dhe Identifikimin e Viktimave
WCIU – Njësiti për Hetim të Krimeve të Luftës